

До захисту
[Signature]

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Галіби Софії Вікторівни
(ПІБ)
академічної групи 072-17-1
(шифр)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва напрямку підготовки)
освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва програми)
на тему: «Планування оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» та оцінка їх використання»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	проф. Соляник Л.Г.	90	<i>Відмінно</i>	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Полішкевич Д.В.	90	<i>Відмінно</i>	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	доц. Доценко О.Ю.	90	<i>Відмінно</i>	<i>[Signature]</i>

Дніпро
2021

РЕФЕРАТ

Галіба С.В. Планування оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» та оцінка їх використання.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування». - Національний технічний університет "Дніпровська політехніка". - м. Дніпро, 2020.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес планування оборотних активів та оцінка їх використання на ПАТ «ДГМ ГРУП».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування оборотних активів підприємств.

Мета дипломної роботи: дослідження методів планування оборотних активів та визначення найкращого методу планування оборотних активів.

У вступі обґрунтована актуальність обраної теми, поставлено мету та задачі дипломної роботи. У першому розділі досліджено методичні підходи до планування оборотних активів підприємства та оцінки їх використання.

У другому розділі виконано аналіз стану та ефективності використання оборотних активів досліджуємого підприємства.

У третьому розділі дипломної роботи визначено найкращий метод планування оборотних активів для досліджуємого підприємства.

Рекомендації щодо найкращого з розглянутих варіантів планування оборотних активів можуть бути застосовані у подальшій діяльності ПАТ «ДГМ ГРУП».

ОБОРОТНІ АКТИВИ, КЛАСИФІКАЦІЯ, БАЛАНС, МЕТОДИКА, ПЛАНУВАННЯ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, МЕТОД РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ, АНАЛІТИЧНИЙ МЕТОД

ABSTRACT

Haliba S.V. Planning the current assets of DGM GROUP PJSC and evaluation of their use.

Qualification work of the bachelor in speciality 072 – “Finance, Banking and Insurance”. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

The object of study in the thesis work is the process of planning current assets and evaluation of their use at the DGM GROUP PJSC.

The subject of the study is theoretical, methodological and practical aspects of planning of current assets of enterprises.

The purpose of the thesis is the study of the methods of planning of current assets and the definition of the best method of planning of current assets.

In the introduction the relevance of the chosen topic is found, the goal and objectives of the thesis are set. In the first section methodological approaches to planning of current assets of the enterprise and evaluation of their use are explored.

In the second section the status and efficiency of the use of working assets of the investigated enterprise are analyzed.

In the third section of the thesis the best method of planning of current assets for the investigated enterprise is determined.

Recommendations on the best of the considered options for the planning of current assets can be applied in the further activities of DGM GROUP PJSC.

BASIC ASSETS, CLASSIFICATION, BALANCE, METHOD, PLANNING, PROFITABILITY, METHOD OF REGRESSION ANALYSIS, ANALYTICAL METHOD

ЗМІСТ

	Стр
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	10
1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства та джерела їх формування.....	10
1.2. Методика визначення необхідних обсягів оборотних активів підприємства.....	21
1.3. Методичні підходи до визначення ефективності використання оборотних активів.....	30
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «ДГМ ГРУП».....	43
2.1. Коротка характеристика ПАТ «ДГМ ГРУП».....	43
2.2. Аналіз стану оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»	44
2.3. Аналіз джерел фінансування оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»	52
2.4. Аналіз ефективності використання оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»	56
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	62
3.1. Визначення необхідних обсягів оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»	62
3.1.1. Планування необхідних обсягів оборотних активів методом регресійного аналізу.....	62
3.1.2. Планування необхідних обсягів оборотних активів аналітичним методом.....	73
3.2. Визначення економічного ефекту та ефективності від впровадження обґрунтованих обсягів оборотних активів.....	75

Висновки до розділу 3.....	77
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. За сучасного економічного розвитку першочергове значення для діяльності підприємств набуває пошук нових підходів до управління економікою на рівні окремих підприємств. Існуючи проблеми сьогодення у підприємств це погіршення результатів їх діяльності через неефективне використання оборотних коштів, а також відсутність впровадження їх планування. Недооцінення фінансового планування оборотних активів підприємствами і як результат гостра нестача необхідного їхнього обсягу суттєво відображується на ефективності результатів їх діяльності.

Окрім проблеми низької забезпеченості підприємств оборотними активами вони мають проблеми з низьким рівнем їхнього використання.

Тому зусилля підприємства на раціональне формування оборотних активів шляхом забезпечення оптимальних обсягів усіх їх складових сприятимуть зростанню економічних вигід та ринкової вартості підприємства.

Різним аспектам управління оборотними активами в тому числі і їх плануванню присвячено роботи таких вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, як О. Алімова, А. Андрійчука, І. Бланка, Є. Брігхема, Ван Хон Дж.К, Н. Власової, Р. Заглади, О. Михайлової, В. Ковальова, М. Марченко, Л. Соляник, Є. Стоянової та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження методів планування оборотних активів та визначення найкращого методу планування оборотних активів.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі поставлені та вирішені такі задачі:

- досліджено методичні підходи до планування оборотних активів підприємства та оцінки їх використання;
- виконано аналіз стану та ефективності використання оборотних активів досліджуемого підприємства;
- проведено аналіз методів планування оборотних активів;

- визначено найкращий метод планування оборотних активів;
- розраховано планові показники стану та ефективності використання оборотних активів;
- визначено економічний ефект та ефективність від впровадження обґрунтованих обсягів оборотних активів.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес планування оборотних активів та оцінка їх використання на ПАТ «ДГМ ГРУП».

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування оборотних активів підприємств.

Методи дослідження. Для вирішення задач, поставлених у бакалаврській роботі, було використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: методи теоретичного узагальнення, критичного аналізу, синтезу – дослідження теоретичних підходів до планування оборотних активів підприємства та оцінки їх використання; методи статистичного аналізу – для дослідження особливостей формування й фінансування оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП», аналізу взаємозв'язків показників кореляційно–регресійних моделей та їх динаміки; економічний аналіз – для оцінки стану, структури, ефективності управління оборотними активами та зіставлення фактичних даних звітності і попередніх років; графічний і табличний (під час наочного подання результатів проведеного дослідження та встановлення зв'язку між ними).

Інформаційна база. Теоретичну і методичну основу дослідження склали загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо створення системи управління оборотними активами та джерелами їх фінансування, законодавчо-нормативні акти України та звітні дані досліджуємого підприємства.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Прикладна цінність. Пропозиції кваліфікаційної роботи щодо планування необхідних обсягів оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації» (Дніпро, 19-20 травня 2021 року).

Особистий внесок. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і одного додатку. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 86 сторінок комп'ютерного тексту; робота включає 17 таблиць, 8 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел містить 75 найменувань.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства та джерела їх фінансування

В останні роки українські підприємства працюючи в умовах кризових явищ повинні підтримувати високій рівень фінансової стійкості на який безпосередній вплив має достатній обсяг оборотних активів та раціональний вибір джерел їх утворення.

Оборотні активи, що є часткою виробничого капіталу, спрямовуючи свою вартість на знову створений продукт отримуються підприємством назад в кінці кожного кругообігу капіталу в грошовій формі. Це пояснює їх важливий вплив на формування прибутку підприємства.

Аналіз наукових підходів відносно сутності оборотних активів засвідчив, що існує неузгодженість серед вітчизняних науковців в трактуванні сутності категорії «оборотні активи», їх властивостей та елементів.

У економічній термінології науковці досить часто використовують поняття оборотний капітал, оборотні активи, оборотні засоби, поточні активи, оборотні фонди і фонди обігу як синоніми. В законодавчо-нормативній базі України також є різні трактування цих понять.

Науковці, І.В. Бабенко та Е.Н. Кузьбожев, які здійснили дослідження сутності поняття «оборотні активи» стверджують, що це поняття є новим для держав, що входили до СРСР та стало вживатися як науковий термін після переходу держав від планово-адміністративної економіки до ринкової [1, 2]. Причиною цього були численні дослідження робіт західних вчених, які активізувалися вітчизняними науковцями та необхідність наближення фінансової та бухгалтерської звітності до міжнародних стандартів.

Широке застосування терміни «поточні активи», «оборотні активи» набули в дослідженнях країн з ринковою економікою стосовно характеристики майна організації [3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12]. Але на наш погляд в зарубіжній літературі дається дещо спрощене поняття оборотних активів. Це поняття інколи визнають як оборотний капітал, розуміючи його як різницю між поточними активами (оборотними активами) та поточними пасивами (короткостроковими зобов'язаннями) [3].

Ототожнення оборотного капіталу з бруто-оборотним капіталом було у Джеймса К. Ван Хорна. Він вважав що оборотні активи, які формуються за рахунок грошей, ринкових цінних паперів, дебіторської заборгованості, запасів є оборотним капіталом [4].

Ці визначення не в повному обсязі висвітлюють сутність поняття оборотних активів, а лише розкривають поняття оборотного капіталу підприємства, що вітчизняними вченими трактується як «власні оборотні кошти», або «чистий оборотній капітал».

На думку Михайлової О.В. деякі науковці вважають, що оборотним активам властива грошова природа, вони виконують функцію платіжно-розрахункового обслуговування кругообігу і дають їх визначення, як «авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу кошти» [13]. Єдині погляди до визначення оборотного капіталу спостерігаються у таких науковців, як Колчиної Н.В, [14], Раїцького К.А. [15], Щербіни А.В. [16]. Вони вважають, що оборотний капітал - це кошти, які авансуються в підприємство, щоб створити та потім використати оборотні виробничі фонди і фонди обігу, та забезпечують процес виробництва без перерв.

Визначення поданих даних науковцями досить точно відображають сутність оборотних активів, але при цьому не розкривають економічну природу даної категорії, тому що оборотні активи можуть включати в себе як матеріальні, так і грошові ресурси. Тому ототожнювати оборотні активи тільки з коштами є не доцільним.

Науковці що відносяться до другого напрямку вважають, що оборотні активи - це частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи. А.Д. Шеремет розглядає оборотні активи з позиції оборотних коштів, дотримуючись точки зору, що як частина капіталу, оборотні кошти спрямовуються в його поточні активи і втрачають свою натуральну форму. Тому вони повністю включаються у вартість продукції, що вироблена [17]. А.М. Ковальова стверджує, що оборотний капітал – це капітал, що інвестується підприємством у поточні операції на період кожного операційного циклу [18].

Третя позиція науковців до визначення сутності оборотних активів трактує їх як частину майна підприємства. А.М. Поддєрьогін визначає: «оборотні активи є частиною майна, яка знаходиться в матеріально-виробничих запасах, незавершених розрахунках, залишках грошових коштів і фінансових вкладеннях» [19]. І.О. Бланк розглядає оборотні активи як майнові цінності, що піддержують поточну виробничо-комерційну діяльність і повністю витрачаються протягом одного операційного циклу [20]. В.В. Бочаров також вважає, що оборотні активи – це майнові цінності, за рахунок яких здійснюється поточна (операційна) діяльність і цілком витрачаються протягом одного виробничого циклу [21]. Дане визначення оборотних активів відображає тільки матеріальний аспект оборотних активів, але не враховує вартісного.

Науковці четвертого підходу трактують оборотні активи як авансовану вартість. Вони підкреслюють, що в умовах товарно-грошових відносин, кругообіг товарно-матеріальних цінностей опосередковується їхньою вартістю, що не витрачається, не споживається подібно її речовинним носіям, а залишається в границях процесу відтворення і змінює лише форми свого руху.

Одним з представників даної групи, а саме А.С. Филимоненков, надає таке визначення: «Оборотні активи – це вартість, авансована в кругообіг фондів, як виробничих оборотних так і фондів обігу для підтримки безперервності процесу виробництва і обігу» [22].

В Україні згідно з новими стандартами бухгалтерського обліку, а саме П(С)БО 2 визначено, що «оборотні активи являють собою грошові кошти та їх

еквіваленти, що необмежені у використанні, а також активи призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [23].

З представлених теоретичних досліджень витікає висновок, що оборотні активи, як авансована вартість кожного із елементів, що змінюються з часом, оборотних виробничих фондів і фондів обігу, завжди, у будь-який момент часу, виступає в трьох формах вартості – грошовій, товарній і виробничій [13].

Окрім розглянутих вище трактувань пов'язаних с поняттям оборотні активи, з цією категорією велика кількість вчених досліджують поняття оборотного капіталу [1, 2, 13, 24, 25].

Поняття капітал можна розглядати в широкому та вузькому значенні. Якщо розглядати його в широкому значенні він представляє собою все, що може приносити дохід. В вузькому підході, капітал є ресурс вкладений в роботу підприємства, який є джерелом його доходу. В свою чергу капітал поділяється на фізичний, що втілюється в засобах виробництва та грошовий, за рахунок якого покупається фізичний капітал [24]. Ми поділяємо думку В.С. Мулкіджаняна, що існує різниця між оборотними активами и оборотним капіталом, яка виражена в тому, що включає в себе данні поняття, а саме оборотний капітал включає в себе кошти, які можуть бути не задіяні в діяльності, але коли кошти приймають безпосередню участь в виробничому процесі це ведеться мова про оборотні активи.

Також, заслуговує на підтримку думка колективу авторів Дороніної М.С., Мартюшевої Л.С., Горового Д.А., які звертають увагу на необхідність поєднання статичних і динамічних підходів в управлінні оборотним капіталом і виділяють такі його характеристики, як джерела фінансування (джерела формування) та напрямки використання (капітальні блага), які враховують двохаспектний прояв капіталу – джерела формування та капітальні блага, а також розділяють капітал за формами – в економічній та у фінансовій сфері, що показує можливість перебування складових елементів оборотного капіталу на підприємстві у економічній або фінансовій формі [26]. В економічній формі

оборотний капітал являє собою капітальні блага, тобто сукупність ресурсів, наявних на підприємстві, а у фінансовій формі – джерела фінансування цих ресурсів, тобто авансовані або тільки нараховані грошові кошти. Оборотний капітал підприємства – це грошові та матеріальні фонди підприємства в їх двохаспектному прояві (джерела формування та капітальні блага), які в процесі циклічного кругообігу переходять із однієї форми в іншу і повністю переносять свою вартість на готовий продукт. Оборотний капітал, існуючи в цілісному процесі кругообігу, є складною системою елементів, які послідовно трансформуються один в одного і вимагають в умовах ринкової економіки своєчасного забезпечення фінансовими ресурсами.

Щодо фінансового аспекту оборотного капіталу, який застосовується у фінансовому менеджменті, якщо мова йде про управління оборотним капіталом, його слід характеризувати у якості джерела фінансування оборотних активів.

У контексті управління оборотними активами заслуговує на підтримку думка науковців, які вважають, що у терміні «оборотні активи», поєднуються категорії «оборотні фонди» та «оборотні засоби» та у додаток, він більшою мірою відображує специфіку частини майна суб'єктів господарювання, що розглядається [1, 2, 24].

Підґрунтям для такого ствердження є думка щодо того, що оборотні засоби представлені оборотними виробничими засобами – предметами та засобами праці, які обслуговують сферу виробництва та забезпечують її безперервність та засобами обігу (фондами обігу) – продукцією та грошовими засобами, що забезпечують безперервність процесу реалізації. Оборотні виробничі засоби включають, перед усім, засоби у виробничих запасах, до складу яких включаються сировина й матеріали, допоміжні матеріали (тара, паливо, запасні частини), покупні напівфабрикати й комплектуючі вироби. Засоби обігу, що обслуговують сферу реалізації, являють собою готову продукцію, дебіторську заборгованість і грошові кошти.

Виходячи з цього, витікає наступне визначення оборотних засобів – це авансована в грошовій формі вартість для планомірного створення й використання матеріальних ресурсів у формі предметів праці й засобів обігу в мінімально необхідних розмірах, достатніх для організації безперервного процесу виробництва й обігу [1].

При цьому, оборотні засоби – це не проста кількість ресурсів, а ще й наявна в них можливість розвитку організації (системи) у заданому напрямку.

Майбутня економічна вигода, що міститься у оборотних засобах - це потенціал, що ввійде, прямо або опосередковано, у потік грошових коштів або їхніх еквівалентів.

Ступінь реалізації можливостей ресурсного потенціалу в цілому й оборотних засобах зокрема, виражається в результатах діяльності організації.

Підсумовуючи викладені матеріали щодо характеристики оборотних активів, можна виокремити наступні головні елементи, взаємозв'язок яких дозволяє розкрити сутність оборотних активів підприємства (рис. 1.1) [27]:

- характер функціонування;
- час перенесення вартості засобів на готовий продукт або час їхнього повного споживання в процесі виробництва.

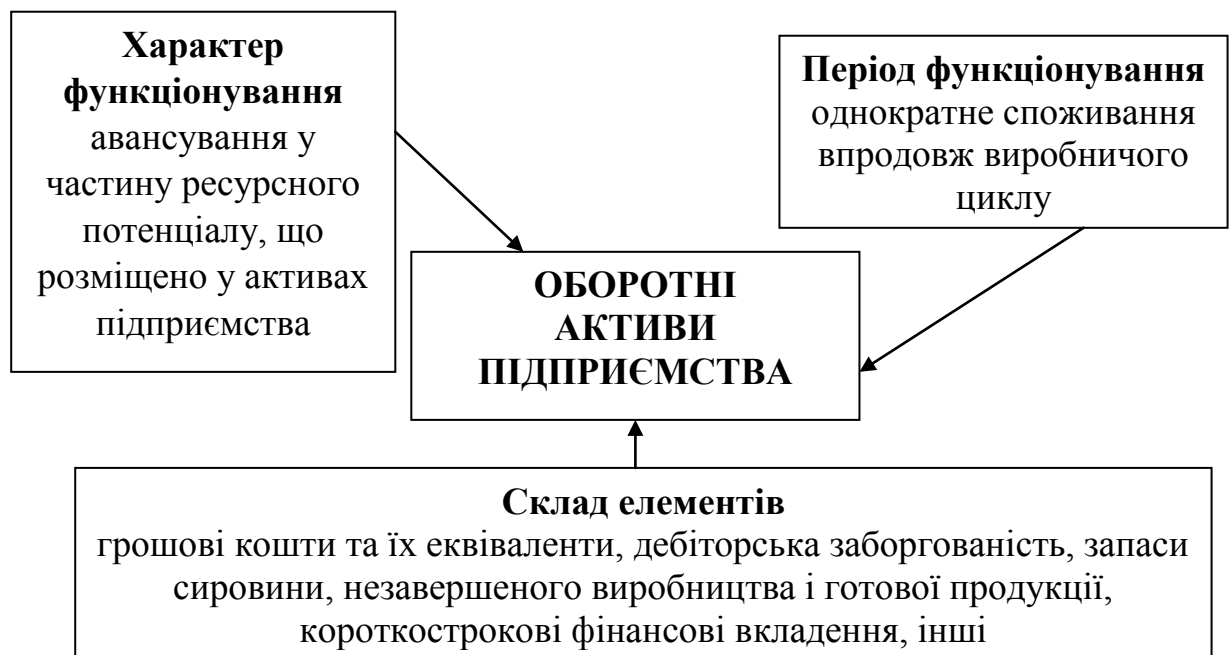

Рис.1.1. Характеристика поняття «оборотні активи» підприємства

Сучасні автори під періодом функціонування розуміють час, протягом якого певний вид активів може бути перетворений у грошові кошти;

– склад елементів.

З урахуванням визначених елементів поняття оборотних активів заслуговує на увагу наступне трактування: оборотні активи – елемент ресурсного потенціалу, що контролюється організацією й призначений для забезпечення безперервного й планомірного процесу господарської діяльності, споживається однократно з метою забезпечення певної економічної вигоди у майбутньому [2].

Класифікація оборотних активів дозволяє вивчити вплив різноманітних чинників на процес управління різними видами оборотних активів.

Класифікація оборотних активів підприємства відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація оборотних активів

Джерела фінансування оборотних активів мають важливе значення для будь-якого підприємства, оскільки від їх структури багато в чому залежить ефективність поточної діяльності господарського суб'єкта.

Важливість визначення джерел фінансування оборотних активів підприємства пояснюється залежністю поточної діяльності підприємства від структури джерел фінансування.

На будь-якому підприємстві швидкість обороту оборотних активів та ефективність їх використання залежить від сформованої системи фінансування оборотних активів на даному підприємстві. Якщо на підприємстві спостерігається надлишок оборотних коштів, то це говорить про те, що дана частина капіталу не працює та як наслідок не приносить доходу. Недостатність оборотних активів також спричиняє проблеми в роботі підприємства через сповільнення швидкості обороту коштів.

Мінливість кон'юнктури споживчого ринку, в межах якого знаходяться та діють підприємства викликає нестабільність в потребі оборотних коштів, тому вибір джерел фінансування оборотних активів є важливим для підприємств.

Задовольнити потребу в оборотних коштах лише власними джерелами є практично не можливим. Як відомо ефективність використання позикових коштів є більшою, ніж власних [28].

Визначення оптимальних джерел фінансування оборотних активів для підприємства буде сприяти його діяльності. Тому що зайві наявні джерела фінансування будуть утворювати наднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, тим самим відволікаючи оборотні кошти з обороту та знижувати раціональне використання грошових коштів підприємства [29].

Доцільно класифікувати джерела для фінансування оборотних активів за такими ознаками [27]: характером власності, видами власності, ступенем генерації ризику, видами діяльності (рис.1.3).

Рис. 1.3. Класифікація джерел фінансування оборотних активів підприємств

Розкриємо означені джерела фінансування оборотних активів підприємств.

Джерела фінансування оборотних активів за характером власності доцільно поділяти на власні, прирівняні до власних (стійкі пасиви), позикові й залучені (рис. 1.4). Така класифікація за характером власності дасть підприємству визначити джерела фінансування для окремих груп оборотних активів.

Крім того, кошти підприємства поділяють на внутрішні та зовнішні [30, 31]. Власні кошти можуть поповнюватися з різних джерел (внутрішніх і зовнішніх). Позикові кошти залучаються лише із зовнішніх джерел фінансування.

Основні переваги, які отримує підприємство коли фінансує свою діяльність за рахунок власних оборотних активів, це простота їх залучення, більша рентабельність чим від позикового капіталу. Відомо, що основу діяльності підприємств складає власний капітал.

Рис. 1.4. Джерела фінансування оборотних активів підприємств за відношенням до власності

В якості інших власних каналів поповнення оборотних активів, підприємства також використовують кошти, що прирівнюються до власних – стійкі пасиви. Це кошти мають цільове спрямування, які в результаті через існуючу систему грошових розрахунків завжди є в господарському обороті підприємства, але вони йому не належать [14]. Вони присутні в сумі мінімального залишку, поки вони не використані за призначенням.

Також до даного джерела, яке поповнює оборотні активи, можна віднести мінімальну перехідну заборгованість із заробітної плати персоналу підприємства. До стійких пасивів так само відноситься мінімальна заборгованість, яка може бути по витратам на соціальні потреби колективу у межах сплати єдиного соціального внеску [32].

Крім того, в ролі даного джерела формування оборотних активів підприємства можуть виступати наступні фінансові кошти [29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36]:

- мінімальна перехідна заборгованість за резервами на покриття майбутніх витрат і платежів, яка є фінансовими коштами, призначеними для оплати відпусток та інших витрат одноразового характеру;
- заборгованість постачальникам за поставаннями, термін сплати яких не настав;
- заборгованість покупцям за авансами і передплатами.;
- заборгованість бюджету за окремими видами податків;
- заборгованість комітентам за товарами, що прийняті на комісію;
- резерв майбутніх витрат і платежів.

При нестачі власних і прирівняних до них коштів для фінансування приросту власних оборотних активів підприємства можуть використовувати для цих цілей позикові кошти. Позикові джерела фінансування оборотних активів підприємств допомагають компенсувати виникаючу додаткову потребу в них унаслідок збільшення обсягів товарообороту і зростання цін на товари (послуги), зміни товарного асортименту, що пропонується, а також у результаті наявності тимчасового часового лагу між моментом реалізації товарів і отриманням грошових коштів за них. Серед даного виду джерел формування оборотних активів підприємств галузі найбільшу роль відіграє банківський кредит [37].

Кредити банків здійснюють вплив на раціональне формування товарних запасів та інших видів матеріальних цінностей. Кредити банку надаються як під нормовані, так і ненормовані оборотні кошти на термін до одного року на підставі укладеного договору між підприємством і банком [38].

Через чітко визначений термін погашення банківського кредиту та постійного контролю банком за своєчасним поверненням коштів це джерело фінансування оборотних активів змушує підприємство максимально ефективно використовувати цю частину фінансових ресурсів. Але основним чинником, що

стримує підприємство до обрання даного виду джерела для фінансування оборотних активів завжди є високі ставки за користування цільовими кредитами банків.

До залучених джерел фінансування оборотних активів підприємств відноситься комерційний кредит. Він використовується підприємствами у разі недостатності фінансових ресурсів у покупця і неможливості розрахуватися з постачальником [14]. Постачальник погоджується на відстрочення платежу за товари, що поставляються, і від покупця він замість грошей отримує вексель або інше боргове зобов'язання. Комерційний кредит – це товарна форма кредиту, оскільки об'єктом кредиту виступає товар.

Крім того, одним із залучених джерел формування оборотних активів акціонерних підприємств може бути емісія акцій і облігацій.

Від правильного співвідношення між власними, позиковими і залученими джерелами фінансування оборотних активів буде залежити фінансовий стан підприємства, та буде поставати питання про ефективність їхнього використання.

1.2. Методика визначення необхідних обсягів оборотних активів підприємства

Використання фінансового планування в умовах нестабільного зовнішнього середовища може допомогти підприємству ефективно працювати, досягати поставлених цілей. Тому що визначити сильні та слабкі сторони у діяльності підприємства, його можливості та загрози з метою досягнення конкурентних переваг можливе саме за рахунок застосування фінансового планування [39].

Одним з об'єктів фінансового планування стає визначення потреби підприємства в оборотних активах.

Управління оборотними активами являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із

встановленням оптимальних параметрів його обсягу та структури, задоволенням потреб підприємства в окремих його видах і залученням з різних джерел і в різноманітних формах для здійснення господарської діяльності.

Ефективне використання оборотних коштів в першу чергу передбачає визначення оптимальної величини, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина оборотних коштів повинна з однієї сторони забезпечувати безперебійне ефективне функціонування підприємства, з іншої – мінімізувати наявність недіючих поточних активів [40].

Потреба в оборотних активах визначається шляхом їх нормування, що передбачає встановлення оптимальної величини оборотних активів, необхідних для організації і здійснення нормальної господарської діяльності підприємства.

За відповідності складу, структури й наявності оборотних активів запланованому обсягу виробництва та реалізації підприємство в змозі отримувати прибуток з мінімальними витратами. У разі заниження розміру оборотних активів можливі перебої в постачанні й виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності.

Значення нормування оборотних коштів полягає у наступному [41]: правильне визначення нормативу оборотних коштів забезпечує безперервність і безперебійність процесу виробництва; нормування оборотних коштів дає змогу ефективно використовувати оборотні кошти на кожному підприємстві; від правильно встановленого нормативу оборотних коштів залежить виконання плану виробництва, реалізації продукції, прибутку та рівня рентабельності; обґрунтовані нормативи оборотних коштів сприяють зміцненню режиму економії, мінімізації ризику підприємницької діяльності.

У світовій і вітчизняній практиці є чимало різних підходів до нормування обігових активів, які відрізняються ступенем деталізації, точністю розрахунків.

Узагальнюючи літературу [39, 40, 41, 42, 43, 44], присвячену вирішенню питання про планування оборотних активів підприємства, встановлено, що планування оборотними активами здійснюється такими методами:

1. Прямий метод має за основу розрахунок нормативів потреби в оборотних коштах і полягає в тому, що спочатку визначається розмір авансування оборотних коштів у кожний елемент, потім їхнім підсумовуванням визначається загальна сума нормативу, відображено на рис.1.5 [44].

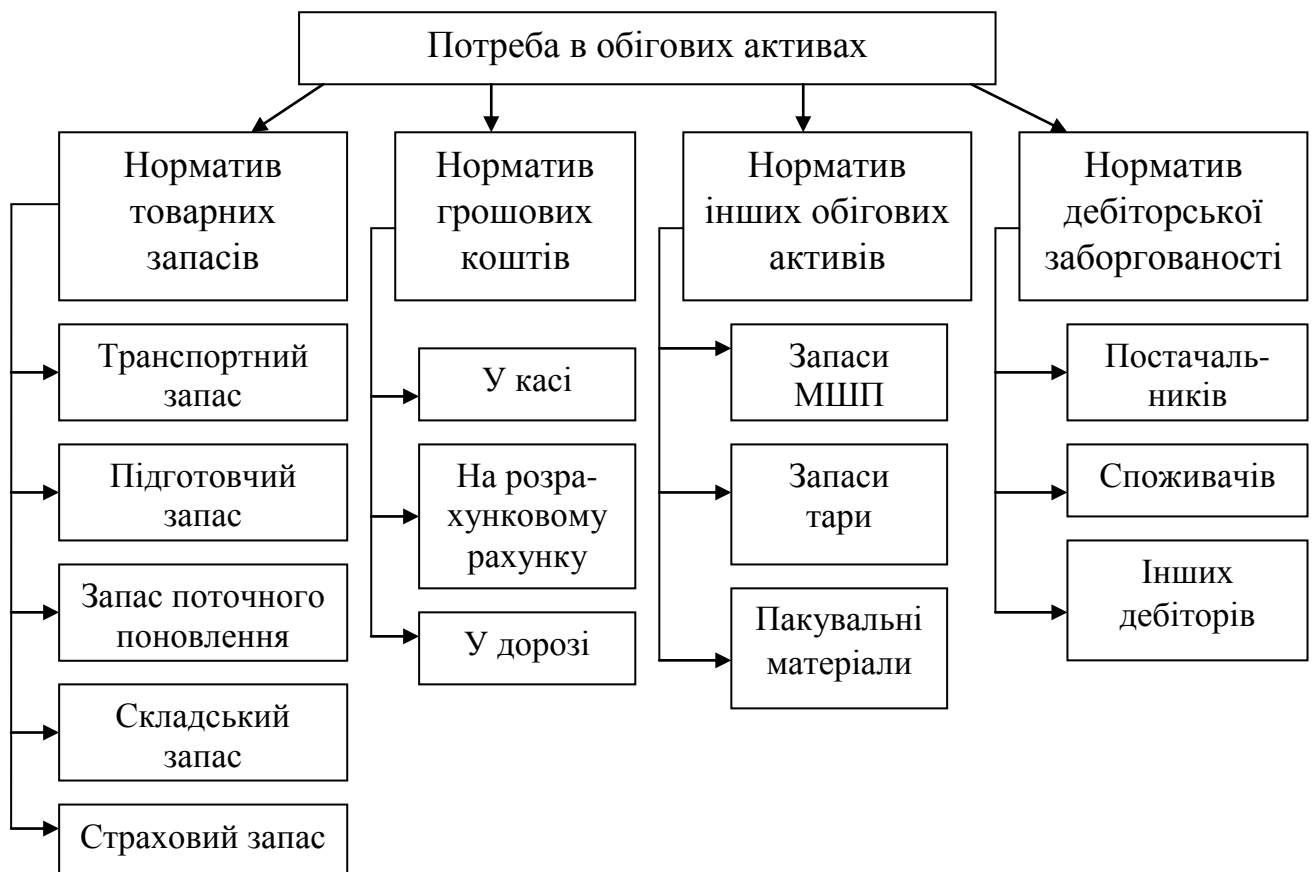

Рис. 1.5. Визначення потреби в обігових активах на підприємствах методом прямого рахування

Описуючи цей метод, багато авторів [45; 46] дотримуються думки про необхідність комплексного та поелементного підходу до нормування. Відмінності виникають на етапі деталізації елементів обігових активів і методів їх розрахунку. Так, А.А. Мазаракі рекомендує виокремлювати:

- матеріальні обігові активи;
- дебіторську заборгованість;

– кошти [45].

А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін [46] вважають, що точний розрахунок потреби необхідно робити виходячи з розрахунків часу перебування обігових активів у сфері виробництва та обігу, яке залежить від безлічі факторів.

Основними чинниками є:

- обсяг виробництва та реалізації;
- вид бізнесу, масштаб діяльності;
- тривалість виробничого циклу;
- структура капіталу підприємства;
- облікова політика підприємства та система розрахунків;
- умови та практика кредитування господарської діяльності підприємств;
- рівень матеріально-технічного постачання та інших факторів.

Третя група авторів відзначає, що обігові активи слід поділити на дві частини: умовно-постійні, які систематично та стабільно мають бути в обороті, і умовно-змінні, які періодично, у зв'язку з тимчасовими потребами, можуть бути залучені підприємством. При цьому методи їх розрахунку потребують різної точності. Якщо елементи першої групи повинні визначатися за допомогою техніко-економічних розрахунків, то елементи другої групи – економіко-статистичних або аналітичних.

Значна кількість фахівців вважають, що створення нормативів для всіх елементів обігових активів невиправдане.

Доцільно нормувати тільки ті статті обігових активів, відносно яких дотримуються такі умови:

- господарські операції з ними мають регулярний характер;
- їх частка у складі активів істотна (більше 5-10%) і вони становлять однорідну групу;
- підприємства можуть впливати на їх величину.

Ці підходи не суперечать один одному, їх відмінності полягають у визначенні складу елементів, що підлягають нормуванню, і відповідних їм методах розрахунку.

Метод прямого розрахунку дає змогу найбільш точно визначити потребу в оборотних активах, оскільки враховує всі організаційно-технологічні, технічні, транспортні та інші характерні особливості, досвід і стан розрахунків.

Обґрунтований розрахунок здійснюється за кожним елементом оборотних активів з урахуванням завдань виробничого плану, постачання та збуту.

Метод використовується при проектуванні нових підприємств, а також при розробці заходів, спрямованих на ліквідацію наднормативних запасів оборотних коштів.

Але даний метод досить трудомісткий, оскільки передбачає розрахунок нормативів за кожним видом сировини та матеріалів.

2. При аналітичному методі сукупний норматив на плановий рік обчислюється відповідно до діючого нормативу в поточному році, скоригованого на зміну обсягів виробництва та швидкість обертання обігових активів.

Аналітичний метод базується на аналізі звітних даних про вкладення оборотних активів в товарно-матеріальні цінності і на визначенні динаміки за звітний період. Для розрахунку потреби в оборотних засобах за цією методикою із фактичних залишків і оборотних засобів віднімаються зайві і непотрібні запаси і робиться поправка на зміну умов поставки матеріальних цінностей промислового характеру і умов виробництва.

Використовуючи аналітичний метод визначення потреби підприємства в оборотних засобах, автор [43] рекомендує використовувати наступну розрахункову формулу:

$$Пз = З + Дз - Кз, \quad (1.1)$$

де Пз - фінансово-експлуатаційна загальна потреба підприємства в оборотних засобах (ФЕП);

З - запаси і витрати;

Дз - дебіторська заборгованість;

Кз - кредиторська заборгованість.

Недоліком цієї методики, як нам здається, є те, що вона орієнтує на ту організацію, постачання та реалізацію, яка вже склалася, та не враховує можливостей їх покращення.

Основним недоліком цього методу є те, що він не відображає реального проходження виробничого процесу та кругообігу оборотних засобів, оскільки нормативи визначаються на основі фактичних даних минулого року. Це призводить до того, що визначені таким чином нормативи є доволі відносними. Він орієнтується на фактичну організацію виробництва, постачання та збуту й не сприяє їх покращенню. Аналітичний метод застосовується в тому випадку, коли в планованому періоді не передбачено істотних змін в умовах роботи підприємства в порівнянні з попереднім.

3. При коефіцієнтному методі – для розрахунку потреби в оборотних активах на майбутній період за основу береться норматив попереднього року з поправкою на розміри змін відповідних запасів і затрат у плановому періоді.

Коефіцієнтний метод заснований на визначенні нового нормативу на базі нормативу попереднього періоду шляхом внесення в нього виправлень з урахуванням зміни умов виробництва, постачання, реалізації продукції, розрахунків, що здійснюють вплив на швидкість обертання оборотних коштів. За залежними від обсягів виробництва елементами оборотних коштів (сировина, матеріали, незавершене виробництво, готова продукція на складі) потреба планується виходячи з розмірів їх у базисному році, темпів зростання виробництва і можливого прискорення оборотності оборотних коштів. За елементами оборотних коштів, що не залежать від обсягу діяльності (запасні частини, малоцінні і швидкозношувані предмети, витрати майбутніх періодів) планова потреба визначається на рівні їх середньофактичних залишків.

4. Метод суми строків оборотності. Використання методу «суми строків оборотності» пов'язане з поняттями операційного й фінансового циклів. Ціль методу «строків оборотності» – визначити потреби, що генеруються операційним циклом. Ці потреби вимірюються в днях і у відсотках до обсягу

продажів. На практиці не завжди легко застосувати цей метод, тому що він виходить з розрахунку численних часткових строків оборотності.

5. Використання методу кореляційно-регресійного аналізу дозволяє визначити планову величину оборотних активів за допомогою рівняння регресії, що встановлює зв'язок між шуканою плановою величиною й факторами, які її визначають. Незаперечним достоїнством даного методу є простота розрахунків планової величини поточних активів. Крім того, даний метод дозволяє враховувати вплив не одного, а цілого ряду факторів, що природно підвищує цінність розрахунків. Однак, для одержання досить точного рівняння регресії необхідно проаналізувати цілий ряд порівнянних базових показників за велику кількість звітних періодів, що в сучасних умовах на вітчизняних підприємствах зробити важко.

Для порівняння методів відносно переваг та їх недоліків складено табл. 1.1. [47].

Таблиця 1.1

Порівняння методів планування оборотних активів

Найменування	Характеристика	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Прямий метод	Спочатку визначається розмір авансування оборотних активів у кожний елемент, потім їхнім підсумовуванням визначається загальна сума нормативу	1. Найбільш точно визначає потребу в оборотних активах 2. Враховує організаційно-технологічні, технічні, транспортні та інші особливості, досвід і стан розрахунків 3. Мається інформація у потребі за кожним елементом оборотних активів з урахуванням завдань виробничого плану, постачання та збуту	1. Потребує багато інформації для визначення потреби 2. Більш затратний внаслідок збору багато численної інформації
Аналітичний метод	Базується на здійсненні розрахунків з урахуванням середніх фактичних залишків та змін обсягів виробництва. При	1. Менш затратний, використовуються дані, що вже є в наявності, тобто минулих періодів 2. Відносно простий у	1. Не відображає реального проходження виробничого процесу та кругообіг

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4
	цьому здійснюється коригування з урахуванням зайвих і непотрібних запасів, неліквідів, які, можливо, мали місце в попередньому періоді.	розрахунках	оборотних активів, оскільки нормативи визначаються на основі фактичних даних минулого року 2. Визначені нормативи є доволі відносними 3. Не враховується при розрахунках нормативів сезонність виробництва 4. Не сприяє покращенню організації виробництва, постачання та збуту
Коефіцієнтний метод	Здійснюється розрахунок потреби в оборотних активах з урахуванням тенденцій і співвідношень у змінах обсягу виробництва та окремих видів запасів і затрат. Співвідношення, що склалися в минулому, з використанням відповідних коефіцієнтів, екстраполюються на майбутній період.	1. Враховуються тенденції і зміни обсягу виробництва та окремих видів запасів і затрат 2. Можливість планування потреби в оборотних активах на декілька періодів наперед	1. Не враховується при розрахунках нормативів сезонність виробництва 2. Неточність розрахунків
Метод суми строків оборотності	Ціль методу – визначити потреби, що генеруються операційними циклом. Ці потреби вимірюються в днях і у відсотках до обсягу продажів	1. Надає додаткову інформацію для аналізу діяльності	1. Важкий у застосуванні, тому що виходить з розрахунку численних часткових строків оборотності 2. Не можна підсумовувати строки оборотності в днях, тому що

Продовження табл.1.1

1	2	3	4
			вони визначалися стосовно різних величин у знаменнику формул строків оборотності
Метод кореляційно-регресійного аналізу	Дозволяє визначити планову величину оборотних активів за допомогою рівняння регресії, що встановлює зв'язок між шуканою плановою величиною й факторами, які її визначають	1. Точність розрахунків 2. Враховує специфіку формування оборотних засобів за окремими групами (запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та фінансові вкладення)	1. Для визначення потреби оборотних активів потребує інформацію щодо базових показників за велику кількість звітних періодів

Як видно з табл. 1.1, найбільш точним є прямий метод, проте його доцільно використовувати при створенні нового підприємства, а при наявності достатньої інформації з минулих періодів та впевненості, що в планованому періоді не передбачаються суттєві зміни, більш вигідним буде використовувати аналітичний метод, що неважкий у розрахунках та менш затратний. Проте слід відзначити, що внаслідок нестабільної економіки будь-яке планування є неефективним, адже вплив зовнішніх факторів є постійним та занадто сильним, а точно спланувати будь-які активи, у тому числі оборотні, з урахуванням змін, що важко спрогнозувати, майже неможливо.

Використання означених методів залежить від тривалості господарювання підприємства та рівня його розвитку. На практиці найбільш доцільне застосування методу прямого рахунка, перевагою якого є вірогідність, що дозволяє зробити найбільш точні розрахунки частинного і сукупного нормативів.

1.3. Методичні підходи до визначення ефективності використання оборотних активів

Необхідність оцінки та діагностики ефективності використання оборотних активів для кожного підприємства пояснюється значним впливом останніх на фінансові результати діяльності підприємства.

Традиційна загальновизнана у вітчизняній літературі методика аналізу ефективності використання оборотних активів базується на порівнянні фактичних показників із плановими (чи відповідними за минулий період) наступних показників: оборотність оборотних активів (у сучасній зарубіжній і вітчизняній літературі цей показник інтерпретується як коефіцієнт ділової активності [48, 49, 50] або коефіцієнт трансформації [49, 51]); тривалість одного обороту [50]; коефіцієнт завантаження коштів в обороті [52].

При порівняльному аналізі ефективності використання оборотних активів (фактичне використання у порівнянні з плановим) використовується показник вивільнення оборотних активів (перевитрата) [53] в результаті змін у ефективності їх використання:

$$\pm_{\Delta} OA = \frac{(D_1 - D_2) \cdot P}{T}, \quad (1.1)$$

де, D_1, D_2 – середня тривалість одного обороту відповідно у звітному і базовому періодах;

P – загальний обсяг реалізованої продукції у періоді, що розглядається;

T – тривалість періоду, що розглядається.

На практиці для оцінки ефективності використання оборотних активів підприємства найбільш поширені перші два показники: оборотність оборотних активів і тривалість одного обороту.

Методики аналізу, що використовуються у вітчизняній практиці останнім часом, базуються на закордонному досвіді. Їх особливістю є відхід від зіставлення в ході аналізу переважно коефіцієнтів оборотності оборотних активів.

Однією із сучасних ґрунтовних методик аналізу ефективності управління оборотними активами є методика, що запропонована І. Бланком. Вона передбачає проведення аналізу у кілька етапів, які, за твердженням автора, дозволяють провести аналіз найбільш повно у такій послідовності [54]:

- на першому етапі розглядається динаміка питомої ваги оборотних активів у загальній сумі активів підприємства, зміна динаміки оборотних активів у зіставленні з темпами зміни обсягу реалізованої продукції і середньої суми усіх активів;

- на другому етапі аналізується зміна по кожній статті поточних активів балансу;

- на третьому етапі аналізу вивчається оборотність і тривалість обороту оборотних активів і кожного їхнього елемента;

- на четвертому етапі аналізу розраховується рентабельність оборотних активів з використанням коефіцієнта рентабельності, а також моделі Дюпона стосовно цього виду активів:

$$R_{OA} = R_{PP} \cdot K_{OA}, \quad (1.2)$$

де R_{OA} – рентабельність оборотних активів;

R_{PP} – рентабельність реалізованої продукції;

K_{OA} – оборотність оборотних активів.

- на п'ятому етапі аналізуються джерела фінансування оборотних активів.

Крім того, І. Бланк [49, 54] пропонує методику аналізу складових оборотних активів підприємства в попередньому періоді: запасів товарно-матеріальних цінностей, дебіторської заборгованості, грошових активів.

Для аналізу ефективності використання запасів І. Бланк [54] пропонує методику проведення аналізу за наступною схемою:

- розглядаються показники загальної суми запасів товарно-матеріальних цінностей - темпи її динаміки, питома вага в обсязі оборотних активів і т.п.;

- вивчається структура запасів у розрізі їхніх видів і основних груп, виявляються сезонні коливання їхніх розмірів;

- розраховується ефективність використання різних видів, груп запасів та їхнього обсягу в цілому, яка характеризується показниками їх оборотності;
- вивчається обсяг і структура поточних витрат з обслуговування запасів у розрізі окремих видів цих витрат.

Для аналізу ефективності використання дебіторської заборгованості автор пропонує [54] наступний алгоритм дій:

- оцінити рівень дебіторської заборгованості підприємства і його динаміку в попередньому періоді за допомогою визначення коефіцієнта залучення оборотних активів у дебіторську заборгованість; визначити середній період інкасації і кількість оборотів запасів;
- оцінити склад дебіторської заборгованості за окремими «віковими групами» і розглянути склад простроченої заборгованості;
- розрахувати економічний ефект від інвестування коштів у дебіторську заборгованість, тому що це повинно сприяти зростанню обсягів реалізації продукції на підприємстві і одержанню додаткового прибутку.

Аналіз грошових активів підприємства в попередньому періоді автором пропонується [54] проводити в такій послідовності: оцінюється ступінь участі грошових активів в оборотному капіталі і його динаміка в попередньому періоді; розраховується середній період обороту і кількість оборотів грошових активів у розглянутому періоді; визначається рівень абсолютної платоспроможності підприємства по окремих місяцях попереднього періоду; встановлюється рівень залучення вільного залишку грошових активів у короткострокові фінансові вкладення і коефіцієнт рентабельності короткострокових фінансових вкладень.

Вищенаведена методика І.Бланка передбачає використання великої кількості фінансових показників, які у ряді випадків не тільки доповнюють, але й дублюють один одного.

Інтегральну оцінку ефективності використання оборотних активів пропонує С. Чернецов [55] за допомогою таких показників: стабільність обсягу власних оборотних активів (відношення наявності власних оборотних активів

на початок періоду до наявності на звітну дату); забезпеченість власними і прирівняними до них оборотними активами; коефіцієнт оборотності оборотних активів; коефіцієнт завантаження коштів в обороті; дотримання стабільних нормативів граничного рівня запасів товарно-матеріальних цінностей на одиницю реалізованої продукції, робіт і послуг. Методика [55] увібрала в себе розробки видатних учених-економістів планового господарства. До її недоліків можна віднести те, що аналіз ефективності використання оборотних активів передбачається (і можливо) проводити тільки після завершення звітного періоду (найчастіше кварталу). Такий підхід є правомірним, але він не забезпечує оперативної оцінки стану використання оборотних активів, не дає можливості проведення систематичного поточного контролю [53].

У роботах В. Ковальова при аналізі руху коштів, дебіторської заборгованості застосовуються переважно закордонні підходи до аналізу елементів оборотного капіталу [56, 57]. Для ретроспективного аналізу запасів автор пропонує скористатися складними для практичного використання, жорстко детермінованими факторними моделями, що відображають функціональну залежність товарних запасів від таких чинників: обсягу і структури товарообігу, оборотності запасів за окремими групами, розрахунок впливу яких пропонується здійснювати за методами елімінування, зокрема, індексним методом. Вищенаведену методику аналізу запасів доцільно використовувати для торговельних підприємств, але вона мало придатна для виробництва [53].

Аналіз товарно-матеріальних запасів має визначальну роль в аналітичних дослідженнях стану оборотних активів промислового підприємства, враховуючи їх питому вагу в оборотних активах. Особливо це стосується підприємств, де ефективність використання оборотних активів прямо залежить від скорочення часу перебування їх у стадії виробничих запасів. Велика питома вага виробничих запасів знижує стійку платоспроможність підприємства. В умовах кризи для підприємства втрата платоспроможності може бути набагато гіршою, ніж низька прибутковість (рентабельність). Навіть у тому випадку,

якщо підприємство високорентабельне, але не платоспроможне, тобто не має достатньої кількості ліквідних засобів (коштів і цінних паперів), не можна говорити про його стійкий фінансовий стан.

У ряді вітчизняних літературних джерел автори [58, 59] наголошують на необхідності звернути особливу увагу при аналізі ефективності використання оборотних активів на облік матеріально-виробничих запасів, що надходять у виробництво чи залишаються на складах, оскільки продуманий розрахунок їхньої собівартості, який може змінюватися з часом у результаті коливання цін, має значний вплив на чистий прибуток підприємства. Загальновизнані світові стандарти оцінки запасів залишають право вибору підприємству, яким методом скористатися при визначенні вартості запасів: методом ЛІФО (собівартості останніх за часом надходження запасів), ФІФО (собівартості перших за часом надходження запасів), методом середньозваженої собівартості.

На цей час в Україні діють такі методики, що передбачають аналіз фінансового стану, ефективності використання активів та фінансових ресурсів підприємства:

- «Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій», затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97 [60];

- «Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій», затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23.02.98 [61];

- «Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затверджена наказом Міністерства фінансів України та Фондом державного майна України № 49/121 від 26.01.2001 [62].

Всі ці методики розглядають показники ефективності використання оборотних активів та формування джерел їх фінансування (тобто показники

ефективності управління оборотними активами), як важливу складову показників фінансового стану підприємств.

Фінансовий аналіз підприємства, згідно з Положенням [62] складається з таких етапів: оцінка майнового стану підприємства та динаміка його зміни; аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз платоспроможності (фінансової стійкості); аналіз рентабельності.

Оцінка майнового стану підприємства та визначення динаміки його зміни дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, встановити тенденції зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства. Особлива увага приділяється наявності та структурі простроченої заборгованості підприємства.

У Положенні [62] передбачається, що аналіз ліквідності підприємства, який здійснюється за даними балансу, дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів) [62] як коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності та чистий оборотний капітал, тобто, використовуючи дані про оборотні активи за їх структурою. Коефіцієнт покриття показує достатність ресурсів підприємства, що можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів) [62]: коефіцієнт платоспроможності (автономії), коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами та коефіцієнт маневреності власного капіталу. Коефіцієнт платоспроможності (автономії)

показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. Коефіцієнт фінансування характеризує залежність підприємства від залучених засобів. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показує забезпеченість підприємства власними оборотними засобами. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка капіталізована.

«Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій» [60] та «Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [61], рекомендують проводити аналіз використання оборотних активів та структури джерел їх фінансування практично за такими ж показниками.

Одним з найважливіших показників ефективності управління оборотними активами та джерелами їх фінансування є показник (коефіцієнт) забезпечення власними коштами ($K_{зк}$), який розраховується за формулою [53]:

$$K_{зк} = \frac{K_{вк} - A_{но}}{K_{вк}}, \quad (1.3)$$

де $K_{зк}$ - показник (коефіцієнт) забезпечення власними коштами;

$K_{вк}$ - власний капітал підприємства; $A_{но}$ - необоротні активи.

Різними авторами рекомендується різний нормативний рівень цього показника. Так, у методиці [61] вказується, що його значення повинно бути більше 0,1. У роботі [63] рекомендується таким чином формувати джерела фінансування, щоб рівень цього показника не був нижчим за 0,2, тобто не менш, ніж 20% власного капіталу підприємство повинно спрямовувати на фінансування оборотних активів.

Про ефективність управління оборотними активами та джерелами їх фінансування свідчить також структура боргів підприємства: співвідношення власного, довгострокового боргового капіталу, короткострокових кредитів банків та кредиторської заборгованості. При цьому визначається структура

кредиторської заборгованості та її співвідношення з дебіторською заборгованістю.

Структура оборотних активів підприємства при аналізі ефективності управління оборотними активами вивчається як з точки зору їх участі у виробничому процесі, так і з точки зору рівня їх ліквідності. До найбільш ліквідних активів підприємства відносять грошові кошти на рахунках та короткострокові цінні папери.

При аналізі джерел фінансування оборотних активів визначають власний робочий капітал (P_K) (власні оборотні засоби). Аналіз існуючих підходів до його визначення виявив відсутність єдиного підходу навіть на рівні вітчизняних розробок. Так, згідно з методикою [60] він повинен визначатися як різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями. Методикою [61] передбачається розмежування показників власних оборотних засобів та робочого капіталу. Крім того, методикою [61] передбачається визначення наявності власних, а також довгострокових і середньострокових позикових джерел формування запасів і витрат. За цією методикою також визначається загальна сума основних джерел формування запасів і витрат шляхом сумування попереднього показника з короткостроковими кредитами та позиками, що не погашені в строк [61]. При цьому, для оцінки ефективності управління оборотними активами та джерелами їх фінансування пропонується три різні оцінки результатів управління: абсолютна стійкість підприємства, нормальна стійкість, нестійкий фінансовий стан і кризовий фінансовий стан з відповідними обмеженнями показників [61].

«Наявність робочого капіталу свідчить про те, що підприємство не тільки здатне сплатити власні поточні борги, а й має фінансові ресурси для розширення діяльності та інвестування» [61]. Як нестача робочого капіталу, так і його надлишок свідчить про недосконалість системи управління оборотними засобами на підприємстві. Оскільки оптимальний для конкретного підприємства розмір P_K залежить від сфери його діяльності, обсягу реалізації, кон'юнктури ринку тощо, завданням фінансового менеджменту при управління

оборотними засобами є визначення цих залежностей, встановлення оптимального значення та розробка заходів щодо дотримання цієї оптимальної величини.

Оцінкою ефективності процесу формування робочого капіталу при управлінні оборотними активами та джерелами їх фінансування є показник маневреності робочого капіталу (M_{PK}), який оцінюється часткою запасів у загальній сумі робочого капіталу. Згідно з методиками [60, 61] цей показник визначається за формулою:

$$M_{PK} = \frac{Z_{mц}}{A_o - Z_n}, \quad (1.4)$$

де M_{PK} - маневреність робочого капіталу; $Z_{mц}$ - запаси;

A_o - оборотні активи; Z_n - зобов'язання поточні.

Важливим показником ефективності управління оборотними активами та джерелами їх фінансування багатьма авторами визнається показник співвідношення оборотних активів і короткострокових зобов'язань [60, 61, 62], тобто показник, що визначає, чи зможе підприємство розрахуватися з боргами у разі реалізації усіх її оборотних активів. З цього приводу слід зазначити, що не всі оборотні активи підприємства є ліквідними (незавершене виробництво, або сумнівна чи безнадійна дебіторська заборгованість, чи специфічні виробничі запаси, які призначені тільки для технології даного виробництва). Обґрунтованим вважається визначення нижньої межі цього показника на рівні двох $K_n > 2$.

Одним з важливих показників ефективності управління оборотними засобами є час їх відтворення - обороту ($Ч_в$), який показує, скільки підприємству знадобилось днів для повернення його оборотних засобів у вигляді грошових коштів на рахунки, що є умовою початку нового циклу обороту. При цьому визначається не тільки оборотність усіх оборотних активів, але і їх окремих складових (наприклад, запасів, дебіторської заборгованості).

Дебіторська заборгованість свідчить про кредитування підприємством-постачальником підприємств-споживачів. Доцільним є контролювати

оборотними засобами співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, що і передбачено існуючими методиками [61].

При аналізі ефективності управління оборотними активами доцільно також використовувати існуючу методику співставлення активів та пасивів за їх ліквідністю (для активів) та терміном залучення (для пасивів). При цьому використовуються наступні співвідношення і визнається, що активи балансу ліквідні за умови [61]:

$$A(1) \geq P(1); A(2) \geq P(2); A(3) \geq P(3); A(4) \leq P(4),$$

де $A(1)$, $A(2)$, $A(3)$, $A(4)$ - відповідно, найбільш ліквідні активи; активи, що швидко; повільно; важко реалізуються;

$P(1)$, $P(2)$, $P(3)$, $P(4)$ - відповідно, найбільш термінові зобов'язання, короткострокові, довгострокові, середньострокові та постійні пасиви.

Важним показником ефективної організації управління оборотними засобами є визначення спроможності підприємства покривати свої періодичні виплати. Це контролюється за допомогою коефіцієнта покриття періодичних виплат, який визначається відповідно до методики [61] наступним чином:

$$K_{\text{нв}} = \frac{A_0 - Z_m}{B_2}, \quad (1.5)$$

де: A_0 - оборотні (поточні) активи; Z_m - товарно-матеріальні запаси; B_2 - середні щоденні виплати грошових коштів за операціями підприємства (визначається за даними бухгалтерської звітності).

Таким чином, існуючі методики пропонують визначати рівень управління оборотними активами та джерелами їх фінансування за показниками, які входять у той чи інший блок аналізу фінансового стану, а саме, у блок показників платоспроможності, показників фінансової діяльності підприємства та показників ефективності управління оборотними активами (рис. 1.6). Деякі з показників входять у перелічені блоки декілька разів, оскільки носять комплексний характер: характеризують різні аспекти використання та формування оборотних активів. Методику розрахунку перелічених показників наведено в додатку А (табл. А.1).

Рис. 1.6. Класифікація показників ефективності управління оборотними активами за напрямками управління: формування, використання, вибір джерел фінансування

Основним показником ефективності використання активів традиційно є коефіцієнт їх оборотності, який, як відомо, визначається шляхом віднесення виторгу від реалізації до середньорічної суми оборотних активів [53]:

$$K_{об} = \frac{B_{реал}}{АО}, \quad (1.6)$$

де $K_{об}$ - коефіцієнт оборотності оборотних засобів, обороти;

$B_{реал}$ - виторг від реалізації продукції, робіт та послуг, тис. грн.;

$АО$ - засоби, які використовує підприємство, тис. грн.

Висновки до розділу 1

На основі проведених досліджень і теоретичного узагальнення існуючих методичних підходів до планування оборотних активів та оцінки їх використання встановлене наступне.

1. Надано узагальнену характеристику рис, властивостей і елементів оборотних активів підприємства, як економічної категорії; визначено їхню сутність, як об'єкта управління, що базується на взаємозв'язку таких елементів, як: характер функціонування, період функціонування – час, протягом якого певний вид активів може бути перетворений у грошові кошти та склад елементів.

Сформульоване поняття оборотних активів підприємства, як елемента ресурсного потенціалу, що контролюється організацією й призначений для забезпечення безперервного й планомірного процесу господарської діяльності, споживається однократно з метою забезпечення певної економічної вигоди у майбутньому.

2. Визначено джерела фінансування оборотних активів підприємств та запропоновано систематизувати за такими ознаками: характером власності, видами власності, ступенем генерації ризику, видами діяльності. Встановлено, що джерелами фінансування оборотних активів підприємства є: власні кошти, прирівняні до власних коштів, позикові кошти, залучені кошти.

3. На сьогоднішній день планування оборотних активів, з одного боку, є актуальним внаслідок чіткого розуміння у подальшому наявних коштів та необхідних до залучення, з іншого боку – недоречним, внаслідок важкості прогнозування обсягів діяльності та руху грошових коштів, тому що прорахувати, буде платити дебітор одразу чи ні та взагалі чи буде погашати свою заборгованість – це зробити в умовах економічної кризи майже неможливо.

4. Визначено, що на теперішній час планування оборотних активів здійснюється наступними методами: прямим методом, аналітичним методом, коефіцієнтним методом, методом суми строків оборотності та методом кореляційно-регресійного аналізу.

5. Порівнявши методи планування оборотних активів було визначено, що найбільш точними є прямий метод та метод кореляційно-регресійного аналізу.

6. Узагальнив методичні підходи до визначення ефективності використання оборотних активів було визначено, що існуючі методики пропонують визначати рівень управління оборотними активами та джерелами їх фінансування за показниками, які входять у той чи інший блок аналізу фінансового стану. Аналіз показників ефективності управління оборотними активами дозволив класифікувати їх за напрямками управління: формування, використання, вибір джерел фінансування.

7. У кожному конкретному підприємстві склад і структура оборотних активів є різними і залежать від типу виробництва, складу витрат на виробництво продукції що виготовляється, матеріально-технічного постачання тощо. Стан, склад та структура оборотних активів є важливим індикатором ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «ДГМ ГРУП»

2.1. Коротка характеристика ПАТ «ДГМ ГРУП»

Приватне акціонерне товариство «ДГМ ГРУП» зареєстровано, як суб'єкт підприємницької діяльності 20.01.1994 виконавчим комітетом Дніпропетровської міської ради. Юридична адреса: 49000 м. Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 5.

Товариство веде бухгалтерський облік у відповідності до чинного законодавства України, Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", Національних стандартів бухгалтерського обліку та звітності, Статуту Товариства, Облікової політики та інших внутрішніх нормативних документів Товариства.

Основні види діяльності товариства із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД: 28.91 - Виробництво машин та устаткування для металургії; 25.11 - Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій; 46.69 - Оптова торгівля іншими машинами та устаткуванням.

Підприємство виробляє продукцію машини та устаткування для металургії за рахунок продажу яких отримує дохід більше 10 % доходу за 2019 на суму 208 659,0 тис.грн. Ціни продажу встановлюються для кожного виду продукції окремо, так як кожне замовлення від покупця носить індивідуальний характер та розробляється на підставі Технічного завдання. Виробництво не залежить від сезонних змін. Частка експорту у загальній сумі продажів становить 172 876 тис.грн., а саме 82,85% Основні ринки збуту підприємства України, Норвегія, Мексика, Індія та інші.

Товариство є юридичною особою, діє на засадах повного господарського розрахунку, володіє відокремленим майном, має самостійний баланс, поточний, валютний та інші рахунки в банківських установах, здійснює облік і веде

звітність у встановленому законом порядку. Товариство має печатку зі своїм найменування. Товариство є самостійною структурною одиницею, дочірніх підприємств, філій чи представництв Товариство не має. У 2019 році змін в організаційній структурі відповідно до попередніх звітних періодів не відбувалось.

Товариство здійснює підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку.

Метою діяльності Товариства є задоволення суспільних потреб у продукції виробничо-технічного призначення, товарах народного споживання, роботах, послугах, а також отримання прибутку і задоволення на його основі соціальних та економічних інтересів акціонерів та членів трудового колективу.

Статутний капітал Товариства складається із вартості вкладів його учасників та поділений на частки, пропорційні вкладам учасників Товариства. Вищим органом Товариства є Загальні збори акціонерів.

Зареєстрований капітал представлений статутним капіталом, який відображено в балансі Товариства. Сума статутного капіталу складає 1 000,00 грн. (одна тисяча грн. 00 коп.). Його поділено на 100 (сто) простих іменних акцій номінальною вартістю 10,00 грн. (десять грн. 00 коп.).

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу становить 87 особи. Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, що працюють за сумісництвом - 3 особи.

2.2. Аналіз стану оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»

Фінансовий стан підприємства залежить найбільше від раціонального розміщення та ефективності використання оборотних активів. Структурні зрушення, прискорення оборотності, загальна динаміка не тільки визначають фінансову стійкість і платоспроможність підприємства, а й можливість стійкого економічного зростання.

Оборотні активи займають значну частку в сукупних активах. Від раціонального їхнього розміщення й ефективності використання значною мірою залежать фінансові результати діяльності підприємства. Тому в процесі аналізу визначимо структуру оборотного капіталу (табл. 2.1), розміщення його в сфері виробництва і оборення, ефективність використання.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки складу і структури оборотних активів

ПАТ «ДГМ ГРУП» за 2017-2019 рр.

Види оборотних активів за ступенем ліквідності	2017		2018		2019		Зміни 2018 до 2017		Зміни 2019 до 2018	
	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Сума, тис.грн	Пит.в ага,%	Тис. грн.	% пунк тів	Тис. грн.	% пунк тів
1. Грошові кошти і ПФІ	12693	9,82	28436	18,58	11007	6,97	15743	8,76	-17429	-11,61
2. Кошти у розрахунках (дебіторська заборгованість)	70301	54,41	95386	62,31	123353	78,16	25085	7,9	27967	15,85
3. Запаси (матеріальні оборотні кошти)	43200	33,44	27232	17,79	21988	13,93	-15968	-15,65	-5244	-3,86
4. Витрати майбутніх періодів	1304	1,01	529	0,34	410	0,26	-775	-0,67	-119	-0,08
5. Інші оборотні активи	1203	0,93	990	0,65	553	0,35	-213	-0,28	-437	-0,3
6. Векселі одержані	500	0,39	500	0,33	500	0,32	-	-0,06	-	-0,01
Усього оборотних активів	129201	100	153073	100	157811	100	23872	-	4738	-

Детально розглянемо групи оборотних активів, що найбільшою мірою впливають на платоспроможність: грошові кошти і поточні фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість (розрахункові кошти), запаси.

Детально розглянемо групи оборотних активів, що найбільшою мірою впливають на платоспроможність: грошові кошти і поточні фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість (розрахункові кошти), запаси.

Зростання оборотних активів в 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 23872 тис.грн. пов'язано в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 25085 тис.грн., грошових коштів на 15743 тис.грн. У структурі оборотних активів у 2018 році відбулися аналогічні збільшення. Питома вага дебіторської заборгованості збільшилась з 54,41% до 62,31%, грошові кошти з 9,82% до 18,58%.

У 2019 році відбулося збільшення оборотних активів в порівнянні з 2018 роком на 4738 тис.грн. через збільшення дебіторської заборгованості на 27967 тис.грн.

До складу статті "Інші оборотні активи" балансу (рядок 1190) станом на 01.01.2019р. і 31.12.2019р включені суми податкового кредиту з податку на додану вартість у сумі 990 тис. і 553 тис грн. за окремими господарськими операціями, розраховані відповідно до податкового законодавства України.

У структурі оборотних активів у 2019 році відбулося зменшення питомої ваги найбільш мобільної частини оборотних коштів – грошових коштів з 18,58% до 6,97 % і ріст питомої ваги дебіторської заборгованості з 62,31% до 78,16%, що негативно вплинуло на фінансовий стан ПАТ «ДГМ ГРУП».

Оскільки дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги) і за розрахунками з іншими дебіторами збільшує величину оборотних активів, сповільнює їх оборотність і може призвести до зменшення кінцевого фінансового результату на вкладений капітал, то аналізу і оцінці дебіторської заборгованості повинна приділятися особлива увага.

Виконаємо аналіз стану дебіторської заборгованості за строками виникнення з метою з'ясування стану розрахунково-платіжної дисципліни (табл. 2.2).

Аналіз стану та структури дебіторської заборгованості за 2019 рік

ПАТ «ДГМ ГРУП»

№	Дебіторська заборгованість за строками непогашення	Дебіторська заборгованість за товари, роботи		Інша поточна дебіторська заборгованість		Разом	
		тис.грн.	питома вага, %	тис.грн.	питома вага, %	тис.грн.	питома вага, %
1	До 12 місяців	60950,4	75,2	65,56	53,3	61015,96	75,17
2	Від 12 до 18 місяців	14832,3	18,3	42,93	34,9	14875,23	18,32
3	Від 18 до 36 місяців	5268,3	6,5	14,51	11,8	5282,81	6,51
	Разом	81051,0	100	123,0	100	81174,0	100

За даними табл. 2 - 75,17% дебіторської заборгованості виникло за 2019 рік. Борг в сумі 5268,3 тис.грн., що виник за продукцію, дебітори не сплачують підприємству більше ніж півтора року.

Якість, ліквідність і оборотність дебіторської заборгованості характеризується даними про розподіл дебіторської заборгованості за термінами її виникнення і такими показниками, як [53]:

1. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості:

$$K_{ДВ} = \frac{РП}{\overline{ДЗ}}, \quad (2.1)$$

де $РП$ – виручка від реалізації продукції, грн.,

$\overline{ДЗ}$ - середня сума дебіторської заборгованості за період, грн.

2. Тривалість періоду погашення (інкасації) дебіторської заборгованості:

$$t_{ДВ} = \frac{360}{K_{ДВ}}, \quad (2.2)$$

3. Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів:

$$d_{ДВ} = \frac{ДЗ}{ОА}, \quad (2.3)$$

де $ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, грн.;

$ОА$ – оборотні активи, грн.

Стан дебіторської заборгованості унаочнює таблиця 2.3.

Показники стану дебіторської заборгованості ПАТ «ДГМ ГРУП» за
2017-2019рр.

№	Показник	2017	2018	2019	Відхилення 2018 / 2017	Відхилення 2019/ 2018
1	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (К _{дз})	2,96	2,71	1,91	-0,25	-0,8
2	Період погашення дебіторської заборгованості (t _{дз}), дні	122	133	188	11	55
3	Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів (d _{дз})	0,54	0,62	0,78	0,08	0,16

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився на 0,25 пункту в 2018 році і на 0,8 пункту в 2019 році, що означає зменшення швидкості сплати заборгованості підприємству. Збільшення терміну обороту дебіторської заборгованості на 11 днів у 2018 році і на 55 днів в 2019 році є негативною тенденцією в роботі підприємства і означає, що ПАТ «ДГМ ГРУП» в 2019 році повільніше отримує свої кошти за реалізовану продукцію порівняно з попередніми роками. Сповільнення оборотності дебіторської заборгованості збільшує потребу в оборотних коштах, погіршує їх структуру, знижує платоспроможність підприємства, загрожує виникненню сумнівних боргів.

Частка дебіторської заборгованості в обсязі поточних активів в 2017 році складає 54%, в 2018 році цей показник збільшився до 62 %, а в 2019 році відбулось збільшення до 78 %.

Робота підприємства в умовах ринку передбачає нормальну фінансову діяльність. При цьому враховується здатність підприємства здійснювати розрахунки за всіма видами зобов'язань: внутрішніми і зовнішніми, короткостроковими і довгостроковими. Підприємство вважається платоспроможним, якщо його загальні активи більші, ніж довгострокові і

короткострокові зобов'язання. Підприємство ліквідне, якщо його поточні активи більші, ніж короткострокові зобов'язання.

Розраховують наступні основні показники ліквідності.

Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності) показує скільки гривень оборотних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Якщо оборотні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, то підприємство вважається ліквідним. Нормативне значення коефіцієнта більше 2 [64, 65]. Коефіцієнт покриття розраховується наступним чином:

$$K_{з.л} = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{\Pi_1 + \Pi_2}, \quad (2.4)$$

де A_1 – найбільш ліквідні активи (Σ Р 1160-1165), грн.

A_2 – активи, що швидко реалізуються (Σ Р 1125-1155), грн.

A_3 – активи, що реалізуються повільно (Σ Р 1100, 1190), грн.

Π_1 – негайні пасиви (Σ Р 1610-1690), грн.

Π_2 – короткострокові пасиви (Р 1600), грн.

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує, яка частина зобов'язань може бути погашена не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних надходжень за відвантажену продукцію. Нормативне значення – більше 1 [64].

Він обчислюється так:

$$K_{ш.л} = \frac{A_1 + A_2}{\Pi_1 + \Pi_2}, \quad (2.5)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена активами, що мають абсолютну ліквідність. Нормативні значення при різних методиках, повинні дорівнювати або бути більшими 0,2; 0,5; 0,7 [65].

Визначається коефіцієнт абсолютної ліквідності за формулою:

$$K_{а.л.} = \frac{A_1}{\Pi_1 + \Pi_2}. \quad (2.6)$$

Аналіз показників, що характеризують ліквідність підприємства, здійснюється в динаміці, у зіставленні з рекомендованими значеннями. За підсумками аналізу робиться висновок про достатність (недостатності) сум оборотних активів у цілому й окремих їхніх елементах для покриття короткострокових зобов'язань підприємства.

Розрахуємо показники коефіцієнтів ліквідності та оформимо дані в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Показники ліквідності ПАТ «ДГМ ГРУП» в 2017 - 2019 роках

Показники ліквідності	2017р.	2018р	2019р	Абсолютне відхилення		Нормативне значення
				2018/2017	2019/2018	
Загальний коефіцієнт ліквідності	2,6	2,78	3,43	0,18	0,65	> 2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,67	2,25	2,93	0,58	0,68	> 1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,52	0,24	0,27	-0,28	> 0,2

Загальний коефіцієнт ліквідності на протязі 2017-2019рр. відповідав нормативному значенню, тобто підприємство мало реальну можливість покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних засобів. На кожну гривню поточних зобов'язань ПАТ «ДГМ ГРУП» припадало в 2018 році 2,78 грн. оборотних активів, а в 2019 році – 3,43 грн.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності в 2017-2018 рр. більше нормативного і свідчить, що за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень (дебіторська заборгованість) ПАТ «ДГМ ГРУП» має можливість повністю погасити поточні зобов'язання підприємства.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2019 році зменшилось в порівнянні з 2018 роком на 0,28, але воно є більшим за нормативне. Так як коефіцієнт абсолютної ліквідності складає 0,24, ПАТ «ДГМ ГРУП» в 2019

році спроможне погасити 24% поточної заборгованості за рахунок наявних грошових коштів.

Отже, можна говорити про хороший стан ліквідності ПАТ «ДГМ ГРУП».

До показників, що характеризують стан оборотних активів, належать [53, 66]:

1. Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства ($K_{p.b.}$):

$$K_{p.b.} = \frac{B_{o.a.}}{B_m}, \quad (2.7)$$

де $B_{o.a.}$ - вартість оборотних активів (фактична наявність), грн.;

B_m - вартість майна підприємства, грн.

2. Частка оборотних активів, що важко реалізувати у загальному обсязі оборотних активів (d_{OAB}):

$$d_{OAB} = \frac{OAB}{OA} \cdot 100, \quad (2.8)$$

де OAB – оборотні активи, що важко реалізувати, грн. (витрати майбутніх періодів; незавершене виробництво; готова продукція, що не користується попитом; виробничі запаси, що втратили споживчі властивості; сумнівна та безнадійна дебіторська заборгованість);

OA – оборотні активи, грн.

3. Коефіцієнт співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів (K_C):

$$K_C = \frac{OAB}{OAL}, \quad (2.9)$$

де OAL – ліквідні оборотні активи: грошові активи, короткострокові фінансові активи, дебіторська заборгованість, грн.

Розраховані показники стану оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» зведено в табл. 2.5.

Показники стану оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» за 2017-2019 рр.

№	Показник	2017	2018	2019	Відхилення 2018 до 2017	Відхилення 2019 до 2018
1	Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства (K_{pe})	0,94	0,83	0,84	-0,11	0,01
2	Частка оборотних активів, що важко реалізувати у загальному обсязі оборотних активів (d_{OAB}), %	34,44	18,13	14,19	-16,31	-3,94
3	Коефіцієнт співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів (K_C)	0,53	0,22	0,16	-0,31	-0,06

Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів свідчить, що частка оборотних активів у майні підприємства в 2017 році складала 94%. Цей показник зменшився в 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 0,11, в 2019 році збільшився на 0,01. Збільшення показника в динаміці є позитивною тенденцією для підприємства.

Позитивною тенденцією на протязі 2017-2019 р. є зменшення питомої ваги оборотних активів, що важко реалізувати у загальному обсязі оборотних активів та зменшення коефіцієнту співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів.

2.3. Аналіз джерел фінансування оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»

Аналіз джерел майна підприємства ПАТ «ДГМ ГРУП» здійснюється за даними балансу форма 1 (додаток А). В аналітичній таблиці 2.7 наведено перелік джерел власних і позичених коштів вкладених у майно даного підприємства.

Уся інформація наведена в таблиці 2.7 береться з балансу за винятком

рядка «Наявність власних оборотних коштів» - це розрахункова величина (таблиця 2.6).

Власні оборотні кошти (ВОК) характеризують суму вкладень організації в оборотні активи та забезпечуються власними джерелами формування - капіталом та резервами, величина яких визначається за однойменним розділом форми № 1 балансу. Для визначення власних обігових коштів знайдіть різницю між власним капіталом і позаоборотними активами, використовуючи формулу: $ВОК = (\text{стр.1495} - \text{стр.1095})$ (форма № 1).

До власного капіталу також відносять довгострокові кредити і позики, враховані в розділі IV балансу. Це обумовлено тим, що найчастіше вони залучаються для вкладень у капітальне будівництво та придбання основних засобів, а ці процеси потребують часу для завершення та виходу на окупність. За наявності на балансі підприємства довгострокових пасивів застосовуйте таку формулу розрахунку власних обігових коштів: $ВОК = (\text{стр.1495} + \text{стр.1595} - \text{стр.1095})$ (форма № 1) [5].

Таблиця 2.6

Розрахунок показника «Наявність власних оборотних коштів»

Показник	2017	2018	2019
1. Власний капітал (підсумок розділу 1 пасиву балансу)	87674	116700	134819
2. Довгострокові зобов'язання (підсумок розділу 2 пасиву балансу)	532	11448	7058
3. Необоротні активи (підсумок розділу 1 активу балансу)	8588	30041	29978
4. Наявність власних оборотних коштів (ряд.1 + ряд.2 - ряд.3)	79618	98107	111899

Аналізуючи наведені дані табл. 2.6, 2.7, можна зробити висновки, що вартість майна підприємства збільшилась в 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 45325 тис.грн, та збільшилась в 2019 році в порівнянні з 2018 роком на 4675 тис.грн.

За звітний 2019 рік частка позичених коштів зменшилась на 20,24% і становила 28,21% у структурі майна за абсолютного їх зменшення на 13444 тис. грн.

Таблиця 2.7

Аналіз джерел коштів, які вкладено в майно підприємства ПАТ «ДГМ ГРУП» за 2017– 2019 роки

Пасив	Показник						Відхилення (+, -)					
	2017		2018		2019		2018р. до 2017р.			2019р. до 2018р.		
	сума, тис. грн.	струк тура, %	сума, тис. грн.	струк тура, %	сума, тис. грн.	струк тура, %	абсолют не тис.грн	струк тури, %	віднос не, %	абсолют не тис.грн	струк тури, %	відносна, %
1	4	5	6	7	8	9	13	14	15	16	17	18
1. Усього майна (Баланс)	137789	100	183114	100	187789	100	45325	-	32,89	4675	-	2,55
1.1. Власний капітал	87674	63,63	116700	63,73	134819	71,79	29026	0,1	33,11	18119	8,06	15,52
1.1.1. Наявність власних оборотних коштів	79618	57,78	98107	53,58	111899	59,58	18489	-4,2	23,22	13792	6,0	14,06
1.2. Позичені кошти	50115	36,37	66414	36,27	52970	28,21	16299	-0,1	32,52	-13444	-8,06	-20,24
1.2.1 Довгострокові позики	0	0	11448	6,25	7058	3,76	11448	6,25	100,0	-4390	-2,49	-38,35
1.2.2. Цільове фінансування	532	0,38	0	0	0	0	-532	-0,38	-100,0	0	0	0
1.2.3 Короткострокові позики	2285	1,66	0	0	6126	3,26	-2285	-1,66	-100,0	6125	3,26	100,0
1.2.4 Кредиторська заборгованість	9016	6,54	20969	11,45	30586	16,28	11953	4,91	132,57	9617	4,83	45,86
1.2.5 Поточні зобов'язання за розрахунками	37708	27,37	33411	18,25	8646	4,6	-4297	-9,12	-11,39	-24765	-13,65	-74,12
1.2.6 Поточні забезпечення	574	0,42	586	0,32	555	0,3	-12	-0,1	2,09	-31,0	-0,02	-5,29

Підприємству вистачає власних оборотних коштів. Негативною тенденцією в 2019 році є збільшення кредиторської заборгованості у структурі позичених коштів, з 11,45% в 2018 році до 16,28% в 2019 році, при абсолютному її збільшенні в 2019 році в порівнянні з 2018 роком на 9617 тис.грн. Поточні зобов'язання за розрахунками в 2019 році сильно зменшилися на 24765 тис. грн. (74,12%) в порівнянні з 2018 роком.

Частка власного капіталу в загальній сумі майна в 2019 році збільшилась в порівнянні з 2018 роком на 18119 тис.грн. (з 63,73% в 2018 році до 71,79% в 2019 році).

Кількість власних оборотних коштів також збільшилась в 2019 році на 13792 тис.грн. або на 14,06%. Змінилась і їхня величина в структурі власних коштів підприємства - їх частка виросла на 6,0%.

За рахунок власних оборотних коштів на кінець 2019 року покривалось 14,88% матеріальних оборотних коштів ($20061 : 134819 * 100$).

До показників, що характеризують стан джерел фінансування оборотних активів відносять [53]:

1. Власний оборотний капітал ($ВOK$):

$$ВOK = BK - HA, \quad (2.10)$$

де BK – власний і прирівняний до нього капітал, грн.;

HA – необоротні активи, грн. (р.І активу балансу).

2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_m):

$$K_m = \frac{ВOK}{BK}, \quad (2.11)$$

3. Коефіцієнт забезпечення власними засобами (K_3):

$$K_3 = \frac{ВOK}{OA}. \quad (2.12)$$

де OA – оборотні активи, грн.

Розраховані показники стану джерел фінансування оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» зведено в табл. 2.8.

Показники стану джерел фінансування оборотних активів
ПАТ «ДГМ ГРУП» за 2017-2019 рр.

№	Показник	2017	2018	2019	Відхилення 2018 до 2017	Відхилення 2019 до 2018
1	Власний оборотний капітал (ВОК), грн..	79618	98107	111899	18489	13792
2	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_M)	0,91	0,84	0,83	-0,07	-0,01
3	Коефіцієнт забезпечення власними засобами (K_3)	0,62	0,64	0,71	0,02	1,10

В 2019 році відбулося збільшення власного оборотного капіталу на 13792 тис.грн. в порівнянні з 2018 роком, але коефіцієнт маневреності власного капіталу майже не змінився. В 2019 році ПАТ «ДГМ ГРУП» мало змогу вільно маневрувати коштами власного оборотного капіталу у розмірі 83%.

Коефіцієнт забезпечення власними засобами на протязі трьох років мав високе значення (норматив $> 0,1$). В 2019 році 71% оборотних активів фінансувалося за рахунок власних оборотних засобів.

2.4. Аналіз ефективності використання оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»

Ефективність використання оборотних активів істотно впливає на результати господарської діяльності; для її оцінки застосовують різні показники – коефіцієнт оборотності оборотних засобів, тривалість одного обороту, коефіцієнт завантаження засобів обороті, матеріаломісткість та ін.

Для ефективності використання оборотних активів можна виділити наступні традиційні економічні показники.

1. Коефіцієнт оборотності активів (K_A). Є узагальнюючим показником оборотності і характеризує швидкість обороту всього майна підприємства за

балансом. Показує, скільки разів за період обертається капітал, що вкладений в активи підприємства.

Розраховується за наступною формулою [53]:

$$K_A = \frac{PP}{\bar{A}}, \quad (2.13)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,

$\bar{A}$ - середньорічна вартість активів, грн..

2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (K_{OA}). Коефіцієнт оборотності показує число обертів, здійснених оборотними активами підприємства за період (зазвичай за рік), або, що те ж саме, – обсяг реалізованої продукції в розрахунку на 1 грн. оборотних активів.

Прискорення оборотності можливе або при збільшенні виходу продукції на одиницю оборотних активів, або при зменшенні обсягу оборотних активів, необхідних для виробництва такої ж кількості продукції.

Розраховується за наступною формулою [53]:

$$K_{OA} = \frac{PP}{OA}, \quad (2.14)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,

OA - середня вартість оборотних активів за період, грн..

3. Коефіцієнт завантаження оборотних активів (K_{3OA}). Показник, зворотний коефіцієнту оборотності; це сума оборотних активів, авансованих на 1 грн. виручки від реалізації продукції. Чим менший коефіцієнт завантаження, тим ефективніше використовуються оборотні активи.

Розраховується наступним чином [65]:

$$K_{3OA} = \frac{\overline{OA}}{PP}, \quad (2.15)$$

4. Коефіцієнт оборотності запасів (K_3). Іноді називають показником інтенсивності використання запасів. Якщо даний коефіцієнт позитивний, це означає, що підприємство не має надлишків неліквідних запасів, які потребують додаткового фінансування. Коефіцієнт оборотності запасів розраховується наступним чином [53]:

$$K_3 = \frac{C_{PII}}{\bar{3}}, \quad (2.16)$$

де C_{PII} – собівартість реалізованої продукції, грн.;

$\bar{3}$ - середня вартість запасів товарно-матеріальних за період, грн.

5. Строк зберігання запасів (t_3) розраховується за формулою [53]:

$$t_3 = \frac{360}{K_3}, \quad (2.17)$$

6. Рентабельність оборотних активів (R_{OA}). Характеризує величину прибутку, що припадає на одну грошову одиницю вартості оборотних активів.

Розраховується наступним чином [65]:

$$R_{OA} = \frac{ЧП}{\overline{OA}} \times 100\%, \quad (2.18)$$

де $ЧП$ - чистий прибуток, грн.,

$\overline{OA}$ - середня вартість оборотних активів за період, грн..

Розраховані показники ефективності використання оборотних активів зведено в таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання оборотних активів

ПАТ «ДГМ ГРУП» за 2017-2019рр.

Показники	2017	2018	2019	Відхилення абсолютне (+,-) 2018 до 2017	Відхилення абсолютне (+,-) 2019 до 2018
1. Виручка від реалізації продукції, тис.грн. (Вр)	201267	224800	208659	23533	-16141
2. Середня вартість оборотних активів за період, тис.грн. ($\overline{OA}$)	125327	141137	155442	15810	14305
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів K_{OA}	1,61	1,59	1,34	-0,02	-0,25
4. Тривалість одного обороту оборотних активів, дні (t_{OA})	224	226	269	2	43
5. Коефіцієнт завантаження оборотних активів K_{3OA}	0,62	0,63	0,74	0,01	0,11

Продовження табл. 2.9

Показники	2017	2018	2019	Відхилення абсолютне (+,-) 2018 до 2017	Відхилення абсолютне (+,-) 2019 до 2018
6. Додатково залучено в оборот коштів у зв'язку з уповільненням оборотності, тис.грн. 2018р.: $\frac{224800}{360} \cdot (226 - 224)$ 2019р.: $\frac{208659}{360} \cdot (269 - 226)$	-	1248,8	24923,1	-	-
7. Коефіцієнт оборотності активів КА	1,49	1,40	1,12	-0,09	-0,28
8. Коефіцієнт оборотності запасів КЗ	5,29	5,04	7,02	-0,25	1,98
9. Строк зберігання запасів tЗ, днів	68	71	51	3	-20
10. Рентабельність оборотних активів ROA, %	32,04	20,81	15,42	-11,23	-5,39

Як видно з таблиці 2.9, згідно з розрахованих показників ефективності використання оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» в 2018 і в 2019 роках відбулося погіршення використання оборотних активів. Про це свідчить сповільнення оборотності оборотних активів (зменшення з 1,61 в 2017р. до 1,59 в 2018р.; з 1,59 в 2018р. до 1,34 в 2019р.), та збільшення тривалості одного обороту на 2 дні в 2018 році в порівнянні з 2017 роком, на 43 дні в 2019 році в порівнянні з 2018 роком. Через сповільнення оборотності оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» було змушено залучати додаткові кошти в 2018 році – 1248,8 тис.грн., в 2019 році – 24923,1 тис.грн.

Позитивна динаміка в 2019 році відбувалась стосовно використання запасів підприємства. Коефіцієнт оборотності запасів в 2018 році трохи зменшився з 5,29 в 2017р. до 5,04 в 2018 році, але в 2019 році він зріс з 5,04 до 7,02, що призвело до зменшення строку зберігання запасів на 20 днів в 2019 році в порівнянні з 2018 роком.

Показник рентабельності оборотних активів в 2019 році в порівнянні з 2018 роком також погіршився, через зменшення чистого прибутку отриманого в 2019 році.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу стану та ефективності використання оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» зроблені наступні висновки:

1. Аналіз динаміки складу та структури оборотних активів свідчить про збільшення суми оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» в 2019 році в порівнянні з 2018 роком на 4738 тис.грн. за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 27967 тис.грн., питома вага якої в 2019 році в структури оборотних активів зайняла 78,16%, при зменшенні грошових коштів на 17429 тис.грн.

2. Аналіз стану дебіторської заборгованості дає можливість стверджувати про погіршення політики управління дебіторською заборгованістю на ПАТ «ДГМ ГРУП». Про це говорить зменшення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості з 1,59 в 2018 році до 1,34 в 2019 році, а також збільшення терміну обороту з 226 днів в 2018 році до 269 днів в 2019 році.

3. В 2019 році тільки коефіцієнт абсолютної ліквідності погіршив своє значення, але він та всі інші коефіцієнти ліквідності були вище нормативних значень. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2019 році зменшилось в порівнянні з 2018 роком на 0,28. В 2019 році підприємство спроможне погасити 24% поточної заборгованості за рахунок наявних грошових коштів. Отже, можна говорити про хороший стан ліквідності ПАТ «ДГМ ГРУП».

4. Аналіз показників стану оборотних активів показав позитивну тенденцію на ПАТ «ДГМ ГРУП» щодо зменшення питомої ваги оборотних активів, що важко реалізувати. Про це свідчить зменшення коефіцієнту співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних

оборотних активів з 0,22 в 2018 році до 0,16 в 2019 році.

5. Аналіз джерел фінансування оборотних активів дає можливість говорити що підприємство в 2019 році фінансується переважно за рахунок власних джерел (71,79%), позикові джерела склали – 28,21%. На протязі 2019р. в структурі джерел фінансування оборотних активів відбувається тенденція до збільшення власних фінансових ресурсів та зменшення залучених.

В 2019 році 71% оборотних активів фінансувалося за рахунок власних оборотних засобів. Кількість власних оборотних коштів зростає на 14,06% в 2019 році в порівнянні з 2018 роком, також збільшилась їх частка в структурі власних коштів на 6,0% в порівнянні з 2018 роком.

6. В 2019 році відбулося збільшення власного оборотного капіталу на 13792 тис.грн. в порівнянні з 2018 роком, але коефіцієнт маневреності власного капіталу майже не змінився. В 2019 році ПАТ «ДГМ ГРУП» мало змогу вільно маневрувати коштами власного оборотного капіталу у розмірі 83%.

7. Аналіз ефективності використання оборотних активів на ПАТ «ДГМ ГРУП» свідчить про погіршення використання оборотних активів. Про це свідчить сповільнення оборотності оборотних активів на протязі усіх трьох років (зменшення з 1,61 в 2017р. до 1,34 в 2019р.), та збільшення тривалості одного обороту на 43 дні в 2019 році в порівнянні з 2018 роком. Через сповільнення оборотності оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» було змушено залучати додаткові кошти в 2019 році – 24923,1 тис.грн.

Показник рентабельності оборотних активів має тенденцію до зниження, за рахунок зменшення в кожному році чистого прибутку за фінансовим результатом діяльності.

8. Узагальнивши результати аналізу щодо ефективності управління оборотними активами ПАТ «ДГМ ГРУП» можна стверджувати про незадовільний стан процесу управління оборотними активами на досліджуваному підприємстві. Для підвищення стану управління оборотними активами на ПАТ «ДГМ ГРУП» пропонується застосувати такий елемент управління, як планування оборотних активів.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Визначення необхідних обсягів оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП»

3.1.1. Планування необхідних обсягів оборотних активів методом регресійного аналізу

Принциповими позиціями планування оборотних коштів в умовах ринкової економіки варто вважати:

- ініціативний характер планування;
- застосування укрупнених методів розрахунків;
- планування всієї сукупності оборотних коштів - як нормованих, так і ненормованих.

Таким чином, крім визначення величини оборотних коштів у запасах, незавершеного виробництва, готової продукції, варто планувати й прогнозувати рівень фінансових активів, а саме: суму дебіторської заборгованості й сукупність короткострокових фінансових вкладень і коштів.

Дебіторська заборгованість (понад 40% оборотних коштів) традиційно вважається «непридатною» для планування із причин або «нестабільності», або «незаконності». У ринковій економіці практично більша частина розрахунків з дебіторами - по наданому покупцям комерційному кредиту або по договірних авансах носить цілком законний, стабільний, а отже, і передбачуваний характер.

Не викликає сумнівів необхідність планування коштів і короткострокових фінансових вкладень із урахуванням високого рівня їхньої ліквідності й щодо малої тривалості обороту.

Грошові кошти підприємств представляють завершальну стадію кругообігу оборотних коштів, після якої вони включаються в новий кругообіг.

Підприємство завжди стоить перед вибором на користь прибутковості або ліквідності коштів. Без планування такий вибір зробити важко.

Досить об'єктивним для планування потреби підприємства в оборотних коштах є метод регресійного аналізу. Цей метод може бути застосований як до планування нормованих оборотних коштів - запасів, так і ненормованих - дебіторської заборгованості, коштів і фінансових вкладень. Причому якщо для визначення потреби в запасах можна скористатися хоча й складним і досить трудомістким розрахунково-аналітичним методом, то для формування рівня ненормованих оборотних активів альтернативи методу регресійного аналізу немає.

У загальному виді економіко-математична модель визначення на перспективний період потреби в оборотних коштах може бути представлена в наступному виді [67]:

$$y = a + bx \quad (3.1)$$

де y - прогнозована потреба в оборотних коштах;

x - фінансові показники господарської діяльності підприємства (виторг від продажів або собівартість реалізації продукції);

a - постійна величина оборотних коштів, що не залежить від обсягів господарської діяльності;

b - коефіцієнт регресії (залежності величини оборотних коштів від обсягів господарської діяльності).

Важливим етапом прогнозування економічних показників є оцінка точності й надійності прогнозів.

Емпіричною мірою точності прогнозу, служить величина його помилки, що визначається як різниця між прогнозними ($\hat{y}_t^*$) і фактичними (y_t) значеннями досліджуваного показника [68].

Аналітичні показники точності прогнозу дозволяють кількісно визначити величину помилки прогнозу. До них відносять наступні показники точності прогнозу [68]:

Абсолютна помилка прогнозу (Δ^*) визначається як різниця між емпіричним і прогнозним значеннями ознаки й обчислюється по формулі:

$$\Delta^* = y_t - \hat{y}_t^* \quad (3.2)$$

де y_t – фактичне значення ознаки; $\hat{y}_t^*$ - прогнозне значення ознаки.

Відносна помилка прогнозу ($d_{\text{отн}}^*$) може бути визначена як відношення абсолютної помилки прогнозу (Δ^*) до фактичного значення ознаки (y_t):

$$d_{\text{отн}}^* = \frac{\Delta^*}{y_t} = \frac{|y_t - \hat{y}_t^*|}{y_t} \times 100\% \quad (3.3)$$

Абсолютна й відносна помилки прогнозу є оцінкою перевірки точності одиничного прогнозу, що знижує їхню значимість в оцінці точності всієї прогнозної моделі, тому що досліджуваний показник піддається впливу різних факторів зовнішньої й внутрішньої властивості.

Тому на практиці як характеристика точності прогнозу визначають середню помилку апроксимації, що виражається у відсотках щодо фактичних значень ознаки, і визначається за формулою виду [69, 70]:

$$\bar{\varepsilon}^* = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \frac{|y_t - \hat{y}_t^*|}{y_t} \times 100\% . \quad (3.4)$$

Даний показник є відносним показником точності прогнозу й не відбиває розмірність досліджуваних ознак, виражається у відсотках і на практиці використовується для порівняння точності прогнозів отриманих як по різних моделях, так і по різних об'єктах. Інтерпретація оцінки точності прогнозу на основі даного показника представлена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Інтерпретація оцінки точності прогнозу

$\bar{\varepsilon}, \%$	Інтерпретація точності
< 10	Висока
10-20	Хороша
20-50	Задовільна
>50	Не задовільна

Як порівняльний показник точності прогнозу використовується коефіцієнт кореляції між прогнозними й фактичними значеннями ознаки, що визначається по формулі [68]:

$$R = \frac{\sum x_i \times y_i - \bar{x} \times \bar{y}}{n} \div \sqrt{\left(\frac{\sum x_i^2}{n} - \bar{x}^2 \right) \times \left(\frac{\sum y_i^2}{n} - \bar{y}^2 \right)}, \quad (3.5)$$

Використовуючи даний коефіцієнт в оцінці точності прогнозу варто пам'ятати, що коефіцієнт парної кореляції в силу своєї сутності відбиває лінійне співвідношення величин, що корелюються і характеризує лише взаємозв'язок між тимчасовим рядом фактичних значень і рядом прогнозних значень ознак. І навіть якщо коефіцієнт кореляції $R = 1$, те це ще не припускає повного збігу фактичних і прогнозних оцінок, а свідчить лише про наявність лінійної залежності між тимчасовими рядами прогнозних і фактичних значень ознаки.

Для оцінки якості рівняння тренду в MS Excel автоматично розраховується коефіцієнт детермінації R^2 , який показує, яка доля варіації спостережуваного показника (Y) пояснюється за рахунок фактора часу (t) при даній формі тренду. Більше значення коефіцієнта детермінації R^2 відповідає кращому рівнянню регресії. Але цей критерій не є досить надійним і достовірним, тому застосовують інші методи, зокрема, наприклад, звіряють контрольну суму теоретичного (розрахованого за рівнянням тренду) ряду з сумою значень вихідного ряду.

Розрахунок теоретичного ряду виконується за формулою тренду, яка відображається на діаграмі при відповідній установці, звичайними методами роботи з формулами аркуша MS Excel. Для цього слід задати на робочому аркушеві значення періодів (моментів часу), формулу тренду ввести за правилами MS Excel у першу комірку діапазону значень показника, задати у формулі посилання на відповідну комірку моменту часу (періоду), розширити формулу на усі комірки значень періодів [71].

З огляду на специфіку формування оборотних коштів по окремих групах (запаси, дебіторська заборгованість, кошти й фінансові вкладення), доцільно спочатку формувати однофакторні моделі для розрахунку потреби по кожній групі оборотних активів, а потім визначати їх загальну (сумарну) величину. При цьому як показники господарської діяльності можуть використовуватися:

а) для оборотних коштів у запасах - повна собівартість реалізованої продукції;

б) для оборотних коштів у дебіторській заборгованості, коштів і фінансових вкладень - виторг від продажів.

Тоді загальна потреба підприємства в оборотних коштах складе [67]:

$$\Sigma y = y_1 + y_2 + y_3 \quad (3.6)$$

где $y_1 = a_1 + b_1 * x_1$ - оборотні кошти в запасах (x_1 - повна собівартість реалізованої продукції);

$y_2 = a_2 + b_2 * x_2$ - оборотні кошти в дебіторській заборгованості (x_2 - виторг від продажів);

$y_3 = a_3 + b_3 * x_3$ - кошти й короткострокові фінансові вкладення (x_3 - виторг від продажів).

Відповідно до викладеної методики в таблиці 3.1 представлені вихідні дані для розробки економіко-математичних моделей планування потреби в оборотних коштах ПАТ «ДГМ ГРУП».

Дані по окремих групах оборотних коштів (y_1, y_2, y_3) отримані на підставі форми № 1 «Бухгалтерський баланс» як середньорічні чисельні значення відповідних рядків балансу на початок і на кінець року.

Показник «повна собівартість реалізованої продукції» (x_1) представлений у формі № 2 «Звіт про фінансові результати». Показник «виторг від продажів» (x_2, x_3) також береться з форми № 2.

Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів наведено в додатку В. На основі вихідних даних, представлених у таблиці 3.2, були отримані наступні рівняння регресії:

Таблиця 3.2

Склад і динаміка оборотних коштів ПАТ «ДГМ ГРУП», тис. грн.

Роки	Запаси		Дебіторська заборгованість		Грошові кошти		Сума оборотних коштів
	у ₁	х ₁	у ₂	х ₂	у ₃	х ₃	Σу
2011	1984	19608	8095	27063	2249	27063	12328
2012	1014	10288	9906	15782	2343	15782	13263
2013	4349	38762	12632	47776	6710	47776	23691
2014	4656	34713	14837	49776	2547	49776	22040
2015	4969	37885	32910	57792	3639	57792	41518
2016	5537	91729	65817	141029	22287	141029	93641
2017	39031	117859	70301	201267	12693	201267	122025
2018	21299	152160	95386	224800	28434	224800	145119
2019	20061	145273	123353	208659	11007	208659	154421

Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів наведено в додатку В. На основі вихідних даних, представлених у таблиці 3.1, були отримані наступні рівняння регресії:

- для оборотних коштів у запасах: $y_1 = -1559,33 + 0,180377 \cdot x_1$.

Отримані в результаті кореляційного аналізу економіко-математичні моделі характеризуються високим значенням коефіцієнта кореляції $K_1 = 0,781$, що свідчить про тісний зв'язок досліджуваних параметрів (y_1 і x_1);

- для оборотних коштів у дебіторській заборгованості: $y_2 = -2752,97 + 0,470266 \cdot x_2$.

Коефіцієнт кореляції $K_2 = 0,946$ свідчить про високу, реальну залежність функції y_2 від аргументу x_2 .

- для оборотних активів у коштах і короткострокових фінансових вкладеннях: $y_3 = 543,63 + 0,089344 \cdot x_3$.

Коефіцієнт кореляції $K_3 = 0,801$ свідчить про високий зв'язок досліджуваних параметрів y_3 і x_3 .

Для якісної оцінки коефіцієнта кореляції застосовуються різні шкали, найбільше часто - шкала Чеддока. Залежно від значення коефіцієнта кореляції зв'язок може мати одну з оцінок [70]:

0,1 - 0,3 - слабка;

0,3 - 0,5 - помітна;

0,5 - 0,7 - помірна;

0,7 - 0,9 - висока;

0,9 - 1,0 - досить висока.

Досить високий рівень коефіцієнтів кореляції K_1 , K_2 , K_3 , дозволяє зробити висновок про можливість і доцільність прогнозування (планування) оборотних активів з використанням методів регресійного аналізу.

Нижче представлені прогнозні розрахунки потреби ПАТ «ДГМ ГРУП» в оборотних коштах на 2020 р., в основі яких лежать наступні показники, що характеризують стратегію його економічного розвитку:

- очікуваний обсяг реалізованої продукції – 206194,99 тис.грн.;
- повна собівартість реалізованої продукції – 135134,99 тис.грн.

Спрогнозуємо на 2020 рік обсяг реалізованої продукції та собівартості від операційної діяльності ПАТ «ДГМ ГРУП» методом ковзних середніх, що одним із відомих методів згладжування тимчасових рядів. Застосовуючи цей метод, можна елімінувати випадкові коливання й одержати значення, що відповідають впливу головних факторів.

Згладжування за допомогою ковзних середніх засноване на тому, що в середніх величинах взаємно погашаються випадкові відхилення. Це відбувається внаслідок заміни первісних рівнів тимчасового ряду середньою арифметичною величиною усередині обраного інтервалу часу. Отримане значення відноситься до середини обраного інтервалу часу (періоду).

Потім період зрушується на одне спостереження, і розрахунок середньої повторюється. При цьому періоди визначення середньої беруться увесь час однаковими. Таким чином, у кожному розглянутому випадку середня центрована, тобто віднесена до серединної крапки інтервалу згладжування і

являє собою рівень для цієї крапки.

При згладжуванні тимчасового ряду ковзними середніми в розрахунках беруть участь всі рівні ряду. Чим ширше інтервал згладжування, тим більше плавним виходить тренд. Згладжений ряд коротше первісного на $(n - 1)$ спостережень, де n - величина інтервалу згладжування.

При великих значеннях n коливальність згладженого ряду значно знижується. Одночасно помітно скорочується кількість спостережень, що створює труднощі.

Вибір інтервалу згладжування залежить від цілей дослідження. При цьому варто керуватися тим, у який період часу відбувається дія, а отже, і усунення впливу випадкових факторів.

Даний метод використовується при короткостроковому прогнозуванні. Його робоча формула [72]:

$$y_{t+1} = m_{t-1} + \frac{1}{n} \cdot (y_t - y_{t-1}), \quad \text{якщо } n = 3, \quad (3.7)$$

де $t + 1$ - прогнозний період; t - період, що передує прогнозному періоду (рік, місяць і т.д.); Y_{t+1} - прогнозований показник; m_{t-1} - ковзна середня за два періоди до прогнозного; n - число рівнів, що входять в інтервал згладжування; Y_t - фактичне значення досліджуваного явища за попередній період; Y_{t-1} - фактичне значення досліджуваного явища за два періоди, що передують прогнозному.

Для розрахунку прогнозного значення виручки від реалізації методом ковзної середньої необхідно:

1. Визначити величину інтервалу згладжування, в нашому випадку візьмемо величину інтервалу рівну 3 ($n = 3$).

2. Розрахувати ковзну середню для перших трьох періодів:

$$m_{2013} = (Y_{2012} + Y_{2013} + Y_{2014}) / 3 = (15782 + 47776 + 49776) / 3 = 37778.$$

Отримане значення заносимо в таблицю 3.3 в середину взятого періоду.

Далі розраховуємо m для наступних трьох періодів 2013, 2014, 2015.

$$m_{2014} = (Y_{2013} + Y_{2014} + Y_{2015}) / 3 = (47776 + 49776 + 57792) / 3 = 51781,33.$$

Далі за аналогією розраховуємо m для кожних трьох рядом періодів і результати заносимо в таблицю 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозування виручки від реалізації продукції ПАТ «ДГМ ГРУП»
методом ковзних середніх на 2020 рік

Роки	Виручка від реалізації продукції, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
2012	15782	-	-
2013	47776	37778	$/47776-37778/:47776*100 = 20,9$
2014	49776	51781,33	$/49776-51781,3/:49776*100 = 4,02$
2015	57792	82865,66	$/57792-82865,66/:57792*100 = 43,38$
2016	141029	133362,66	$/141029-133362,6/:141029*100 = 5,43$
2017	201267	189032	$/201267-189032/:201267*100=6,07$
2018	224800	211575,33	$/224800-211575,33/:224800*100=5,88$
2019	208659	-	-
Всього:			85,68
2020	206194,99	-	-

3. Розрахувавши ковзну середню для всіх періодів, будемо прогнозувати виручку на 2020р. по формулі (3.7):

$$\text{Vir}_{\text{пл}} 2020\text{р} = 211575,33 + 1/3 (208659 - 224800) = 206194,99 \text{ тис.грн.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою ковзної середньої унаочнює рис. 3.1.

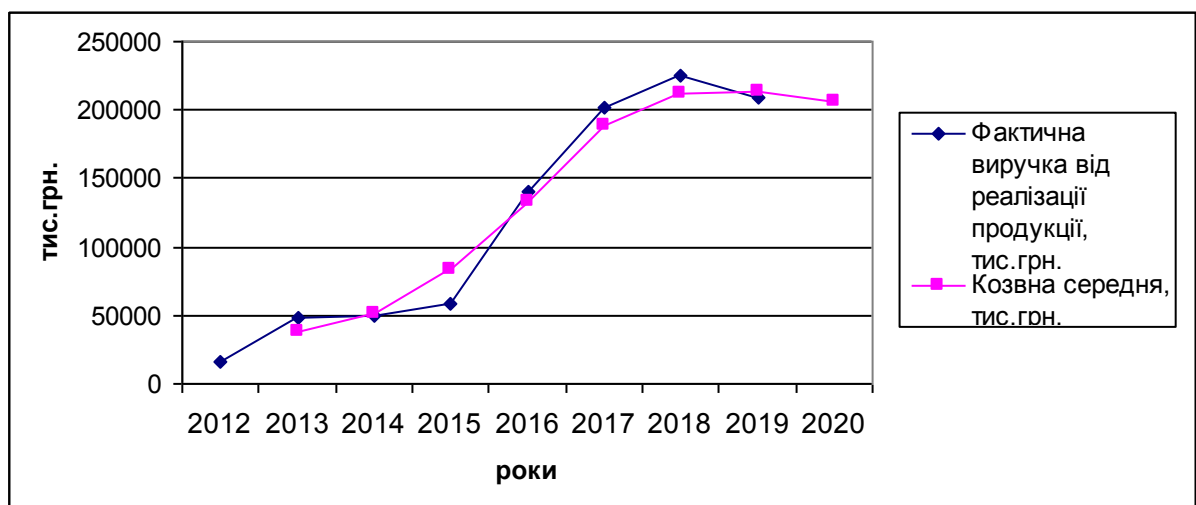

Рис. 3.1. Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої (виручка від реалізації продукції)

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 85,68/6 = 14,28\%$ - інтервал 10%-20%, точнісність прогнозу хороша.

Далі виконаємо прогнозування собівартості реалізованої продукції методом ковзної середньої (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Прогнозування собівартості реалізованої продукції ПАТ «ДГМ ГРУП»
методом ковзних середніх на 2020 рік

Роки	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
2012	10288	-	-
2013	38762	27921	$/38762-27921/:38762*100 = 27,96$
2014	34713	37120	$/34713-37120/:34713*100 = 6,93$
2015	37885	54775,66	$/37885-54775,66/:37885*100 = 44,58$
2016	91729	82491	$/91729-82491/:91729*100 = 10,07$
2017	117859	120582,66	$/117859-120582,66/:117859*100=2,31$
2018	152160	138430,66	$/152160-138430,66/:152160*100=9,0$
2019	145273	-	-
Всього:			100,85
2020	135134,99		

Прогноз собівартості реалізованої продукції на 2020 р. по формулі (3.7):

$\text{Соб.}_{\text{пл. 2020}} = 137430,66 + 1/3 (145273 - 152160) = 135134,99$ тис.грн.

Графічно згладжування ряду за допомогою ковзної середньої унаочнює рис. 3.2.

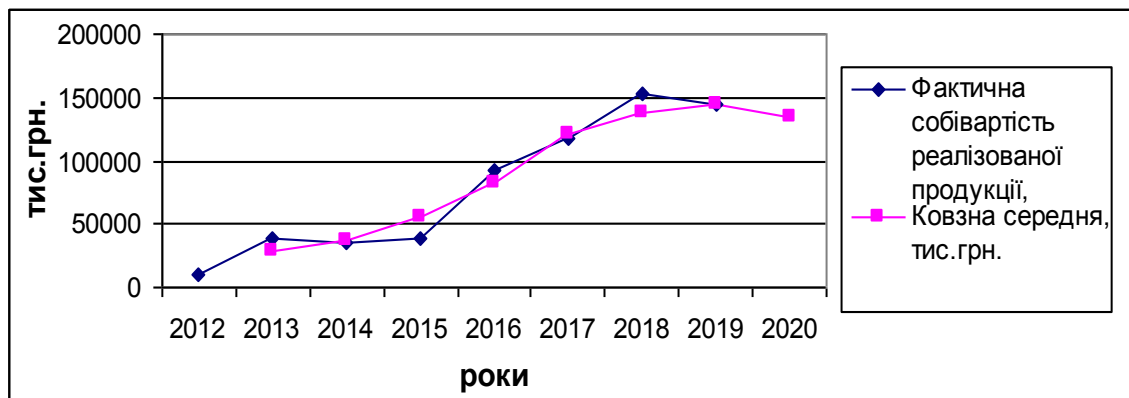

Рис. 3.2. Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої (собівартість)

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon = 100,85/6 = 16,8\% \text{ - інтервал } 10\%-20\%, \text{ точність прогнозу хороша.}$$

Відповідно до цих параметрів величина оборотних коштів по окремих групах складе:

- у запасах: $y_1 = -1559,33 + 0,180377 \times 135134,99 = 22815,91$ тис.грн.;
- у дебіторській заборгованості: $y_2 = -2752,97 + 0,470266 \times 206194,99 = 94213,52$ тис.грн.;
- у короткострокових фінансових вкладеннях і коштах: $y_3 = 543,63 + 0,089344 \times 206194,99 = 18965,91$ тис.грн.

У підсумку очікувана потреба в оборотних коштах може досягти величини:

$$\Sigma y = 22815,91 + 94213,52 + 18965,91 = 135995,34 \text{ тис.грн.}$$

Відносне вивільнення (економія) оборотних коштів в 2020 р. визначається в такий спосіб:

- тривалість одного обороту оборотних коштів:
 2019 рік: $D_{19} = (360 \times 154421) / 208659 = 266$ днів;
 2020 рік: $D_{20} = (360 \times 135995,34) / 206194,99 = 237$ днів;
- скорочення тривалості одного обороту: $\Delta D = D_{19} - D_{20} = 266 - 237 = 29$ днів;
- сума оборотних коштів в 2020 р. (OK_{19}) при збереженні тривалості одного обороту на рівні 2019 р. (266 днів) визначиться з вираження:
 $266 = (360 \times OK_{19}) / 206194,9$, звідки: $OK_{19} = 152355,18$ тис.грн.;
- відносна економія оборотних коштів: $\Delta OK = 152355,18 - 135995,34 = 16359,84$ тис.грн.

3.1.2. Планування необхідних обсягів оборотних активів аналітичним методом

Аналітичний метод передбачає визначення потреби в оборотних коштах на основі їх середньофактичних залишків з урахуванням зміни обсягу виробництва.

Умова застосування аналітичного методу - наявність сформованої виробничої програми, статистичних даних за минулі періоди про зміну залишків нормованих оборотних активів.

Потреба в оборотних коштах визначається по формулі [73]:

$$Об_{П} = Об_{Б} \frac{V_{П}}{V_{Б}}, \quad (3.8)$$

де $Об_{П}$ – оборотні кошти планованого виробництва;

$Об_{Б}$ – середньо фактичні залишки оборотних коштів базового періоду;

$V_{П}$ – обсяг виробництва в планованому періоді;

$V_{Б}$ – обсяг виробництва в базовому періоді.

Розрахуємо необхідний обсяг оборотних активів для ПАТ «ДГМ ГРУП» аналітичним методом.

При розрахунку планової потреби в оборотних коштах аналітичним методом враховується, по-перше, планований ріст виторгу від реалізації продукції й, по-друге, прискорення оборотності оборотних коштів.

Показники, необхідні для розрахунку потреби в оборотних коштах, приводяться в таблиці 3.5.

Виходячи із планованого прискорення оборотності оборотних коштів (у цьому випадку скорочення тривалості одного обороту в днях) визначається планова величина коефіцієнта забезпеченості оборотними коштами (коефіцієнта завантаження).

Показники діяльності ПАТ «ДГМ ГРУП» у базисному (2019р.) і плановому (2020р.) періодах.

Показник	Умовне позначення	Базовий період 2019р.	Плановий період 2020р.
Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	ВР	208659	206194,99
Зростання виручки від реалізації в плановому періоді	ТВР	-	0,988191211
Середня величина оборотних коштів, тис.грн.	$\overline{OK}$	154421	135960,89
Коефіцієнт завантаження	КЗ	0,7400639	0,6593802
Тривалість одного обороту, дні	ОБОК	266	237
Темп зміни тривалості одного обороту оборотних коштів	Тоб	-	89,09774

$$K_{з.пл} = K_{з.баз} \cdot (T_{об} / 100) = 0,7400639 \cdot (89,09774 / 100) = 0,6593802$$

Знаючи плановий коефіцієнт завантаження оборотних коштів і темп росту обсягу реалізації продукції, розраховується величина оборотних коштів підприємства в плановому періоді.

$$\overline{OK} = ВР_{баз} \cdot T_{вр} \cdot K_{з.пл} = 208659 \cdot 0,988191211 \cdot 0,6593802 = 135960,89$$

тис.грн.

Сума оборотних коштів в 2020 р. (OK_{20}) при збереженні тривалості одного обороту на рівні 2019 р. (266 днів) визначиться з вираження:

$$266 = (360 \cdot OK_{19}) / 206194,9, \text{ звідки: } OK_{20} = 152355,18 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{Відносна економія оборотних коштів: } \Delta OK = 152355,18 - 135960,89 = 16394,29 \text{ тис.грн.}$$

3.2. Визначення економічного ефекту та ефективності від впровадження обґрунтованих обсягів оборотних активів

Розрахувавши потребу оборотних активів для ПАТ «ДГМ ГРУП» на плановий 2020 рік двома методами визначимо при якому методі планування оборотних активів найбільше покращаться показники стану та ефективності використання оборотних активів.

Розрахунок показників ефективності використання оборотних активів при застосуванні кореляційного та аналітичного методу планування оборотних активів зведено в таблицю 3.6.

Як видно з табл. 3.6 при плануванні кожним методом відбувається збільшення коефіцієнту оборотності оборотних активів та зменшення тривалості одного обороту оборотних активів на 29 днів. Це говорить про покращення використання оборотних активів в плановому періоді.

Таблиця 3.6

Зіставлення показників ефективності використання оборотних активів при плануванні регресійним та аналітичним методами

Показники	Базовий 2019	Плановий 2020 Регресійний метод	Плановий 2020 Аналітичний метод
1. Виручка від реалізації продукції, тис.грн. (ВР)	208659	206194,9	206194,9
2. Середня вартість оборотних активів за період, тис.грн. ($\overline{OA}$)	154421	135995,34	135960,89
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів K_{OA}	1,3512346	1,516195	1,516575
4. Тривалість одного обороту оборотних активів, дні (t_{OA})	266	237	237
5. Коефіцієнт завантаження оборотних активів K_{3OA}	0,7400639	0,659547	0,6593902
6. Відносна економія оборотних активів, тис.грн	-	16359,84	16394,29

Але використовуючи аналітичний метод при плануванні оборотних

активів ПАТ «ДГМ ГРУП» відбудеться більша відносна економія оборотних активів в порівнянні з регресійним методом планування на 34,45 тис.грн.

Для обґрунтування вибору методу планування оборотних активів необхідно виявити їх переваги та недоліки. Узагальнивши літературу [41, 74, 75] щодо переваг та недоліків існуючих методів планування, встановлено переваги та недоліки запропонованих в бакалаврській роботі методів планування оборотних активів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Консолідація переваг та недоліків запропонованих моделей

Метод	Переваги	Недоліки
Кореляційний та регресійний аналіз	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дають можливість отримувати достатньо надійні результати. 2. Дозволяють проаналізувати вплив ряду факторів, дати кількісну оцінку ступеню їх впливу на формування оборотних активів. 3. Кореляційний та регресійний аналіз є одними з найважливіших у групі економіко-статистичних методів. 4. Збір статистичних даних здійснюється на основі первинних документів, звітних даних 5. Використовувати методи доцільно при прогнозуванні показників на короткострокову та середньострокову перспективу 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Потребує виконання певних умов: факторні та результативні ознаки мають підкорятися закону нормального розподілу. 2. Є трудомістким, і в сучасних умовах для його проведення широко використовується ПЕОМ. 3. Оптимальні статистичні властивості коефіцієнтів регресії m та a, $\dots$, a_0, які визначаються за допомогою методу найменших квадратів, залежать від ряду передумов, порушення яких може негативно вплинути на результати моделювання, і отже, на результати оцінки визначення оптимальної потреби оборотних активів
Аналітичний метод	<ol style="list-style-type: none"> 1. Швидкість розрахунків. 2. Застосовується в тому випадку, коли в планованому періоді не передбачено істотних змін в умовах роботи підприємства в порівнянні з попереднім. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не відображає реального проходження виробничого процесу та кругообігу оборотних засобів, оскільки нормативи визначаються на основі фактичних даних минулого року (визначені нормативи є доволі відносними).

На основі розглянутих варіантів планування оборотних активів, з

врахуванням недоліків вказаних в табл. 3.7, які є при плануванні аналітичним методом можна стверджувати про доцільність планування оборотних активів для ПАТ «ДГМ ГРУП» методом регресійного аналізу, який дає більшу точність необхідної величини оборотних активів при розрахунку.

Висновки до розділу 3

1. Ефективне використання оборотних коштів в першу чергу передбачає визначення оптимальної величини оборотних коштів з метою забезпечення безперебійного ефективного функціонування підприємства.

2. Використавши один з методів планування оборотних активів, а саме метод регресійного аналізу, були отримані рівняння регресії для оборотних коштів у запасах, для оборотних коштів у дебіторській заборгованості, для оборотних активів у коштах і короткострокових фінансових вкладеннях.

3. Досить високий рівень коефіцієнтів кореляції дозволяє зробити висновок про можливість і доцільність прогнозування (планування) оборотних активів з використанням методів регресійного аналізу.

4. Сформувавши однофакторні моделі для розрахунку потреби по кожній групі оборотних активів, було визначати їх загальну (сумарну) величину. У підсумку очікувана потреба в оборотних коштах розрахована методом регресійного аналізу склала 135995,34 тис.грн. Що дозволило отримати відносну економію оборотних коштів в сумі 16359,84 тис.грн.

5. Планування необхідних обсягів оборотних активів аналітичним методом дозволило визначити планову потребу оборотних активів в сумі 135960,89 тис.грн. Цей метод дозволив отримати відносну економію оборотних коштів у сумі 16394,29 тис.грн.

6. На основі порівняльного аналізу кращим методом планування оборотних активів було обрано метод регресійного аналізу, який визначається більшою наближеністю результату планування до реальних умов реалізації плану.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження проблем управління оборотними активами в підприємствах здійснено наукове обґрунтування методів і форм управління оборотними активами, зроблено такі висновки та узагальнення.

1. Надано узагальнену характеристику рис, властивостей і елементів оборотних активів підприємства, як економічної категорії; визначено їхню сутність, як об'єкта управління, що базується на взаємозв'язку таких елементів, як: характер функціонування, період функціонування – час, протягом якого певний вид активів може бути перетворений у грошові кошти та склад елементів. Сформульовано поняття оборотних активів підприємства, як елемента ресурсного потенціалу, що контролюється організацією й призначений для забезпечення безперервного й планомірного процесу господарської діяльності, споживається однократно з метою забезпечення певної економічної вигоди у майбутньому.

2. Визначено джерела фінансування оборотних активів підприємств, встановлено та узагальнено основні переваги та недоліки різних видів джерел. Запропоновано систематизувати джерела фінансування оборотних активів підприємств за певними ознаками (характером власності, видами власності, ступенем генерації ризику, видами діяльності), в межах яких розроблено окремі класифікації.

3. При плануванні оборотних активів підприємств використовуються різні методи. Найбільш широко використовуються наступні: прямий метод, аналітичний метод, коефіцієнтний метод, метод суми строків оборотності та метод кореляційно-регресійного аналізу.

4. Узагальнив методичні підходи до визначення ефективності використання оборотних активів було визначено, що існуючі методики пропонують визначати рівень управління оборотними активами та джерелами їх фінансування за показниками, які входять у той чи інший блок аналізу фінансового стану. Аналіз показників ефективності управління оборотними

активами дозволив класифікувати їх за напрямками управління: формування, використання, вибір джерел фінансування.

5. Здійснений аналіз стану та ефективності використання оборотних активів ПАТ «ДГМ ГРУП» показав, що збільшення суми оборотних активів в 2019 році відбулося за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 27967 тис.грн., питома вага якої в 2019 році в структури оборотних активів зайняла 78,16%.

6. Аналіз стану дебіторської заборгованості дає можливість стверджувати про погіршення політики управління дебіторською заборгованістю на ПАТ «ДГМ ГРУП». Аналіз показників стану оборотних активів показав негативну тенденцію на ПАТ «ДГМ ГРУП» щодо зменшення питомої ваги грошових коштів.

7. Аналіз ефективності використання оборотних активів на ПАТ «ДГМ ГРУП» свідчить про погіршення їх використання. Про це свідчить сповільнення оборотності оборотних активів в 2019 році (зменшення з 1,59 до 1,34), та збільшення тривалості одного обороту на 43 дні в 2019 році в порівнянні з 2018 роком.

8. Планування оборотних активів двома методами, а саме методом регресійного аналізу та аналітичним методом дозволили визначити необхідну потребу оборотних активів на плановий 2020 рік.

9. При плануванні кожним методом відбулося вивільнення оборотних коштів. Це говорить про покращення використання оборотних активів в плановому періоді.

10. За результатами розрахунків планової потреби оборотних активів двома методами було визначено, що більш точним методом планування потреби оборотних активів для підприємств є метод регресійного аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко, И.В., Кузьбожев, Э.Н. Оборотные средства (активы): сущность и расчет основных показателей : Учебное пособие / И.В.Бабенко, Э.Н.Кузьбожев; Курск. гос. техн. ун-т. Курск, 2008. 180 с.
2. Бабенко, И.В., Кузьбожев, Э.Н. Оборотные средства (активы): сущность и генезис / И.В. Бабенко, Э.Н. Кузьбожев // Известия курского государственного технического университета, 2009. - № 1 (26), с. 66-70.
3. Брігхем, Євген Ф. Основи фінансового менеджменту : Пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
4. Ван, Хорн Дж. К. Основы управления финансами : Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 800 с.
5. Маршалл, Джон Ф., Бансал, Випул К. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям : Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 784 с.
6. Мескон, М. Х., Альберт, М., Хедоури, Ф. Основы менеджмента : Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
7. Пиндайк, Р., Рубинфельд, Д. Микроэкономика : Пер. с англ. – М.: Экономика, Дело, 1992. – 510 с.
8. Роуз, Питер С. Банковский менеджмент : Пер. с англ. – М.: Дело, 1997. – 768 с.
9. Управление торговлей : Справочное пособие. Виноградский Н.Д., Петров Н.Я. – Киев, Вища школа. Головное изд-во, 1982. – 200 с.
10. Хелферт Э. Техника финансового анализа : Пер. с англ. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 663 с.
11. Холт Р. Н. Основы финансового менеджмента / Р. Н. Холт; пер с англ. – М. : Дело, 1993. – 128 с.
12. Шталь Т. В. Ресурсний потенціал торговельного підприємства як об'єкт управління / Т. В. Шталь // Вісник ДонДУЕТ. Серія: Економічні науки. – 2003. – № 4. – С. 226–231.

13. Михайлова О. В. Економічна природа оборотних активів торгівлі: теоретичні аспекти / О. В. Михайлова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр. / ХДУХТ. – Х. : ХДУХТ, 2008. – Вип. 1(7). – С. 287 – 292.
14. Колчина Н. В. Финансы предприятий : учебник для вузов / Н. В. Колчина, Г. Б. Поляк, Л. П. Павлова. – 2-е изд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 447 с.
15. Раицкий К.А. Экономика предприятия - М: Маркетинг, 1999. - С. 80.
16. Щербина А.В. Финансы организаций - Ростов и/д: Феникс, 2005. -506 с.
17. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 208 с.
18. Ковалева А. М. Финансовый менеджмент : учеб. пособ. / А. М. Ковалева. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 284 с.
19. Фінанси підприємств : Підручник / За ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460с.
20. Бланк И. А. Управление оборотным капиталом : учеб. курс / И. А. Бланк. – М. : Перспектива, 2008. – 356 с.
21. Бочаров В. В. Финансовый менеджмент / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2007. – 224 с.
22. Филимонов А.С. Финансы предприятий. - К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. - 280 с.
23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» (затверджений наказом Міністерства фінансів України № 290 від 31.03.99 р., зареєстровано в Міністерстві юстиції України № 87 зі змінами і доповненнями).
24. Мулкиджанян В.С. К вопросу о сущности и назначении оборотного капитала : Известия ТРТУ Раздел II, Исследование и моделирование социальных и экономических систем. С. 93-97.

25. Финансы организаций (предприятий) / Н.В. Колчина. Г.Б. Поляк, Л.М. Бурмистрова и др.; под ред. проф. Н.В. Колчиной. - М.: ЮНИТИ - ДАНА, 2004. - 368 с.

26. Дороніна М.С. Управління рухом оборотного капіталу підприємства : Монографія. / М.С. Дороніна, Л.С. Мартюшева, Д.А. Горовий. - Харків: ХНАДУ, 2009. - 197 с.

27. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі : монографія / Н.О. Власова [та ін.]. – Х. : ХДУХТ, 2014. – 258 с.

28. Сабетова Л. А. Формирование и использование оборотных средств в сельском хозяйстве / Л. А. Сабетова, А. В. Зюзя // Науч. издание. / Мичуринск-научкоград РФ, Мичурин. гос. аграр. ун-т. – 2006. – 113с.

29. Александров Ю. Л. Экономика предприятия торговли : учеб. пособ. – Ч.1 / Ю. Л Александров., Э. А Батраева., И. В Петрученя, А. М Смирнова., Н. Н Терещенко. – К. : Краснояр. гос. ун-т, 2002. – 258 с.

30. Бланк И. А. Управление использованием капитала / И. А. Бланк. – М. : Ника-Центр, 2000. – 656 с.

31. Ефимова О. В. Управление торговым предприятием : учеб. пособ. / О. В. Ефимова. – М. : Бух. учет, 2004. – 201 с.

32. Кокин А. С. Финансовый менеджмент : монографія / А. С. Кокин, В. Н. Яснев, Н. И. Яшина. – Н. Новгород, 2006. – 428 с.

33. Валеви́ч Р. П. Экономика торгового предприятия : учеб. пособ. / Р. П. Валеви́ч, Г. А. Давыдова. – Мн. : Высшая школа, 1996. – 365 с.

34. Баканов М. И. Экономический анализ в торговле : учеб. пособ. / М. И. Баканов, И. М. Дмитриева, Л. Г. Смирнова ; под. ред. проф. М. И. Баканова. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 400 с.

35. Емельянова О. Н. Оборотные средства предприятия торговли : учеб. пособ. / О. Н. Емельянова; Краснояр. гос. торг.-экон. ин.-т. – Красноярск, 2004. – 34 с.

36. Снитко Л. Т. Управление оборотным капиталом организации / Л. Т. Снитко, Е. Н. Красная. – М. : РД, 2002. – 216 с.

37. Ламбен Ж. Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок : учеб. пособ. / Ж. Ж. Ламбен. – СПб. : Питер, 2005. – 800 с.
38. Гиляровская Л. Т. Экономический анализ : учебник для вузов / под ред. Л. Т. Гиляровской. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 2001. – 527 с.
39. Марцин В.С. Планування як основна складова процесу фінансової діяльності / В.С. Марцин // Фінанси України. – 2008. – №4. – С. 23-31.
40. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О.М. Чубка, О.М. Рудницька // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2485/1/64.pdf>
41. Сословський В.Г. Вибір методу планування оборотних активів підприємств / В.Г. Сословський, І.О. Лисенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2011_2/part1/24.pdf
42. Шереметинська О. В. Визначення потреби в оборотних активах хлібопекарських підприємств / О. В. Шереметинська // Методологія та практика менеджменту на порозі ХХІ століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти : матеріали ІV міжнародної науково-практичної конференції. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – Ч. 1. - С. 178-180.
43. Шабінський О.В. Удосконалення методики визначення потреби в оборотному капіталі як захід з підвищення економічної безпеки підприємств аграрного сектору / О.В. Шабінський // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва : зб.наук. пр. – Х. .Сер. Екон.науки. – 2013. - №3. – С.117-124.
44. Власова Н.О. Методичні підходи до визначення потреби в обігових активах на підприємствах роздрібної торгівлі / Н.О. Власова, О.В. Михайлова // Торгівля і ринок України. – 2011. – Вип.32. – с.158-164.
45. Марцин В.С. Економіка торгівлі: підручник / В.С. Марцин. – К.: Знання, 2006. – 402 с.
46. Михайлова О.В. Деякі аспекти управління оборотними активами на підприємствах роздрібної торгівлі / О.В. Михайлова // Економічна стратегія і

перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2010. – Вип. 2(12), – С. 228-234.

47. Волковська Я.В. Планування оборотних активів як необхідна складова управління оборотними активами підприємства / Я.В. Волковська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_NTP_2013/Economics/7_143446.doc.htm

48. Зятковський І.В. Фінанси підприємств : навч. посіб. / І.В. Зятковський. – Тернопіль.: Економічна думка, 1999. – 248 с.

49. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. - К.: Ника-Центр, 1999. -Т.1.- 592 с.

50. Суторміна В.М. та ін. Фінанси зарубіжних корпорацій: навч. посіб. / В.М. Суторміна, В.М. Федосов, Н.С. Рязанова; За ред. В.М. Федосова. – К.: Либідь, 1993. – 247 с.

51. Севастьянов Р. Использование аналитических инструментов для оптимизации использования оборотных средств предприятия // Економіка. Фінанси. Право. – 2003. - №2. – С. 13-14.

52. Галушко О.С. Финансы предприятий / О.С. Галушко, А.Б. Ватченко. – Днепропетровск: РИК НГУ, 2000. – 203 с.

53. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління : монографія / Л. Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко. – Дніпропетровськ : Вид-во НГУ, 2009. – 239 с.

54. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 720с.

55. Чернецов С.А. Эффективность использования основных фондов и оборотных средств в строительстве. – К.: Будівельник, 1990. – 128 с.

56. Ковалев А.И. Анализ финансового состояния предприятия / А.И. Ковалев, В.П. Привалов. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1997. – 176 с.

57. Ковалев А.И. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 560 с.

58. Славюк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб./ Р.А. Славюк. – 2-е вид., доп. І перероб. – Луцьк: Ред. вид. від; «Вежа», 2001. – 204 с.
59. Финансовое положение предприятия: Оценка, анализ, планирование / под ред. А.П. Чуписа. – Сумы: Университетская книга, 1999. – 323 с.
60. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97р. №81 // Держ.інформ.бюл. про приватизацію. – 1997. - №12. – С. 41-45.
61. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98р. №22 // Офіційний вісник України. – 1998. - №13. – Ст. 513.
62. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001р. № 49/121// Офіційний вісник України. – 2001. - №7. – Ст. 290.
63. Бригхем Е. Финансовый менеджмент: Полный курс: в 2-х т. / Е. Бригхем, Л. Гапенски : Пер. с англ. Под ред. В.В. Ковалева СПб.: Экономическая школа 1998.Т. 2.- 669с.
64. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2003. - 556 с.
65. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз. Навчальний посібник – Житомир. ПП “Рута”, 2003. – 680с.
66. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навч. посіб./ М.М. Бердар. – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.
67. Графов А.В. Методы регрессионного анализа при планировании и прогнозировании потребности в оборотных средствах / А.В. Графов, С.А. Шахватова // Аудитор. – 2013. - №1. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.1-fin.ru/?id=683>

68. Садовникова Н.А. Анализ временных рядов и прогнозирование : учеб. пособие / Н.А. Садовникова, Р.А. Шмойлова. Московский государственный университет экономики, статистики и информатики – М., 2001. - 67 с.

69. Кондіус І.С. Конспект лекцій з дисципліни «Прогнозування соціально-економічних процесів» освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за напрямом 6.030502 «Економічна кібернетика». / І.С. Кондіус. – Севастополь.: СІБС, 2012. – 155с.

70. Орлова И.В. Экономико-математические методы и модели: компьютерное моделирование: Учеб. пособие. Орлова И.В, Половников В.А. – М.: Вузовский учебник, 2007. – 365 с.

71. Теренчук А.Т. Методичні вказівки до практичного заняття «Засоби прогнозування і перспективних оцінок ПЕТ MS Excel» / А.Т. Теренчук; М-во освіти і науки України, Вінницький національний медичний університет. – В.: ВНМУ, 2011. – 17 с.

72. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие. М.: Издательский Дом «Дашков и Ко», 2001. – 308 с.

73. Непомнящий Е.Г. [Экономическая оценка инвестиций](#): Учебное пособие / Е.Г. Непомнящий. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2005. – 292 с.

74. Ніколаєнко Д.В. Удосконалення системи прогнозування показників фінансового стану територіально-розподіленої компанії / Д. В. Ніколаєнко // Економіка. Управління. Інновації. - 2013. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_54.

75. Танасієнко Н.П. Методи виявлення резервів продуктивності праці: їх переваги та недоліки / Н.П. Танасієнко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - №5, Т.3. – С. 64-67.

Додаток А

Таблиця А 1

Показники ефективності управління оборотними активами

№	Показники	Вихідні данні для розрахунків	Розрахункові формули
Показники стану оборотних активів			
1	$K_{pв}$ - коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства	Во.а. - вартість оборотних активів (фактична наявність), грн.; Вм - вартість майна підприємства, грн.	$K_{p.в.} = \frac{B_{o.a.}}{B_m}$
2	d_{OAB} - частка оборотних активів, що важко реалізувати у загальному обсязі оборотних активів	OAB – оборотні активи, що важко реалізувати, грн. (витрати майбутніх періодів; незавершене виробництво; готова продукція, що не користується попитом; виробничі запаси, що втратили споживчі властивості; сумнівна та безнадійна дебіторська заборгованість) OA – оборотні активи, грн.	$d_{OAB} = \frac{OAB}{OA} \cdot 100$
3	K_C - коефіцієнт співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів	OAL – ліквідні оборотні активи: грошові активи, короткострокові фінансові активи, дебіторська заборгованість, грн.	$K_C = \frac{OAB}{OAL}$
4	t_{OA} - час обороту оборотних активів	PP – виручка від реалізації продукції, грн.. $\overline{OA}$ - середня вартість оборотних активів за період, грн.. D – кількість днів в періоді	$t_{OA} = \frac{\overline{OA} \cdot D}{PP}$ або $t_{OA} = \frac{360}{K_{OA}}$
Показники ефективності використання оборотних активів			
1	K_A – коефіцієнт оборотності активів	$\overline{A}$ - середньорічна вартість активів, грн..	$K_A = \frac{PP}{\overline{A}}$
2	K_{OA} – коефіцієнт оборотності оборотних активів	PP - виручка від реалізації продукції, грн.. $\overline{OA}$ - середня вартість оборотних активів за період, грн..	$K_{OA} = \frac{PP}{\overline{OA}}$ або $K_{OA} = \frac{360}{t_{OA}}$
3	OK_B – умовне вивільнення оборотного капіталу або необхідність його залучення	Δt_{OA} - абсолютне відхилення часу обороту оборотних активів, дні PP_0 – середньоденна виручка від реалізації продукції, грн..	$OK_B = \Delta t_{OA} \cdot PP_0$

Продовження табл. А 1

№	Показники	Вихідні данні для розрахунків	Розрахункові формули
4	$t_{ДЗ}$ - період погашення дебіторської заборгованості	$РП$ – виручка від реалізації продукції, грн., $\overline{ДЗ}$ - середня сума дебіторської заборгованості за період, грн.. $Д$ – кількість днів в періоді	$t_{ДЗ} = \frac{360}{K_{ДЗ}}$, або $t_{ДЗ} = \frac{360}{\overline{ДЗ}}$
5	$K_{ДЗ}$ - оборотність дебіторської заборгованості		$K_{ДЗ} = \frac{РП}{\overline{ДЗ}}$,
6	$d_{ДЗ}$ - частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів	$ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, грн.; $ОА$ – оборотні активи, грн.	$d_{ДЗ} = \frac{ДЗ}{ОА}$,
7	K_3 - коефіцієнт оборотності запасів	$\overline{З}$ - середня вартість запасів товарно-матеріальних за період, грн.	$K_3 = \frac{C_{РП}}{\overline{З}}$,
8	t_3 - строк зберігання	$C_{РП}$ – собівартість реалізованої продукції, грн..	$t_3 = \frac{360}{K_3}$,
9	$R_{ОА}$ - рентабельність оборотних активів	$ЧП$ - чистий прибуток, грн.	$R_{ОА} = \frac{ЧП}{ОА} \times 100\%$,
Показники стану джерел фінансування та їх використання			
1	Середній період надання кредиту		
2	$ВOK$ – власний оборотний капітал	$ВК$ – власний і прирівняний до нього капітал, грн..	$ВOK = ВК - НА$
3	K_m – коефіцієнт маневреності власного капіталу	(р.І +р. II +р.ІІІ пасиву балансу) $НА$ – необоротні активи, грн.. (р.І активу балансу)	$K_m = \frac{ВOK}{ВК}$
4	K_3 – коефіцієнт забезпечення власними засобами	$ОА$ – оборотні активи, грн..	$K_3 = \frac{ВOK}{ОА}$

ДОДАТОК Б

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДНІПРОГІДРОМАШ»	Дата	2018 01 01
Територія		за ЄДРПОУ	20267355
Організаційно- правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОАТУУ	1210100000
Орган державного управління		за КОПФГ	230
Галузь		за СПОДУ	
Вид економічної діяльності	Виробництво машин і устаткування для металургії	за ЗКГНГ	
Одиниця виміру:	тис. Грн.	за КВЕД	28.91
Адреса	49000, м.Дніпро, вул.Плеханова(Князя Володимира Великого),б.5,кв.2	Контрольна сума	
Середня кількість працівників:	81		

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	310	360
первісна вартість	1001	401	401
накопичена амортизація	1002	91	41
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	275
Основні засоби:	1010	3450	7204
первісна вартість	1011	6601	11058
знос	1012	3151	3854
Інвестиційна нерухомість:	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи:	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	5367	716
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Гудвіл при консолідації	1055		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	9160	8588
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	32792	43200
Виробничі запаси	1101	5537	39031
Незавершене виробництво	1102	456	4054
Готова продукція	1103	26799	115
Товари	1104		

Продовження дод. Б

Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховування	1115		
Векселі одержані	1120	0	500
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	62204	31846
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2132	30951
з бюджетом	1135	1334	7471
у тому числі з податку на прибуток	1136	81	0
з нарахованих доходів	1140	3	0
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	144	33
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	22287	12693
Готівка	1166	12	3
Рахунки в банках	1167	22275	12690
Витрати майбутніх періодів	1170	176	1304
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	381	1203
Усього за розділом II	1195	121453	129201
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	130613	137789

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1	1
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	54509	87673
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Неконтрольована частка	1490		
Усього за розділом I	1495	54510	87674
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525	532	532
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви, у тому числі:	1530		
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532		
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533		
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534		

Продовження дод. Б

Інвестиційні контракти;	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	1595	532	532
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	2285
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610		
за товари, роботи, послуги	1615	8024	9016
за розрахунками з бюджетом	1620	1426	1538
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1333
за розрахунками зі страхування	1625	1	199
за розрахунками з оплати праці	1630	0	871
за одержаними авансами	1635	66066	29882
за розрахунками з учасниками	1640	0	5218
із внутрішніх розрахунків	1645		
за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	54	574
Усього за розділом III	1695	75571	49583
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800		
Баланс	1900	130613	137789

Керівник _____

М. П.

Головний бухгалтер _____

Алимов Геннадій Іванович

Бруцька Наталя Василівна

Продовження дод. Б

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДНІПРОГІДРОМАШ»	Дата за ЄДРПОУ за КОАТУУ за КОПФГ за СПОДУ	Коди 2018 01 01 20267355 1210100000 230
Територія			
Організаційно- правова форма господарування	Акціонерне товариство		
Орган державного управління Галузь		за ЗКГНГ за КВЕД	28.91
Вид економічної діяльності	Виробництво машин і устаткування для металургії	Контрольна сума	
Одиниця виміру:	тис. грн.		
Адреса Середня кількість працівників:	49000, м.Дніпро, вул.Плеханова(Князя Володимира Великого),б.5,кв.2 81		

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	201267	141029
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(117859)	(91729)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	83408	49300
збиток	2095	(0)	(0)
Інші операційні доходи	2120	14619	8567
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Адміністративні витрати	2130	(22402)	(11290)
Витрати на збут	2150	(8275)	(544)
Інші операційні витрати	2180	(14205)	(8367)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	53145	37666
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	1548	2026
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(55)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(5658)	(1147)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	48980	38545
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-8816	-6938
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	40164	31607
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	40164	31607
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470		
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480		
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	113696	94795
Витрати на оплату праці	2505	18825	8577
Відрахування на соціальні заходи	2510	2542	1592
Амортизація	2515	1010	497
Інші операційні витрати	2520	35978	7616
Разом	2550	172051	113077

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	401640	316070
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	401640	316070
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник _____
Головний бухгалтер _____

Алимов Геннадій Іванович
Бруцька Наталя Василівна

Продовження дод. Б

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДГМ ГРУП"
Територія Дніпропетровська область, Дніпропетровськ
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство
Вид економічної діяльності Виробництво машин і устаткування для металургії
Середня кількість працівників: 89
Адреса, телефон: 49000 м.Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 5, (056) 370-34-90

	КОДИ
Дата	01.01.2019
за ЄДРПОУ	20267355
за КОАТУУ	1210100000
за КОПФГ	230
За КВЕД	28.91

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.
Форма №1

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	360	360
первісна вартість	1001	401	401
накопичена амортизація	1002	(41)	(41)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	275	14 141
Основні засоби	1010	7 204	14 332
первісна вартість	1011	11 058	19 867
знос	1012	(3 854)	(5 535)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	33	1 208
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	716	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	8 588	30 041
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	43 200	27 232

Продовження дод. Б

Виробничі запаси	1101	39 031	21 299
Незавершене виробництво	1102	4 054	5 818
Готова продукція	1103	115	115
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	500	500
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	31 846	67 491
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	30 951	21 052
з бюджетом	1135	7 471	6 585
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	33	258
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	12 693	28 436
Готівка	1166	3	2
Рахунки в банках	1167	12 690	28 434
Витрати майбутніх періодів	1170	1 304	529
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1 203	990
Усього за розділом II	1195	129 201	153 073
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	137 789	183 114

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1	1
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	87 673	116 699
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)

Продовження дод. Б

Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	87 674	116 700
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	11 448
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	532	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	532	11 448
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2 285	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	9 016	20 969
розрахунками з бюджетом	1620	1 538	334
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 333	291
розрахунками зі страхування	1625	199	35
розрахунками з оплати праці	1630	871	176
одержаними авансами	1635	29 882	31 546
розрахунками з учасниками	1640	5 218	1 320
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	532
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	574	54
Усього за розділом III	1695	49 583	54 966
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	137 789	183 114

Керівник

Алимов Геннадій Іванович

Головний бухгалтер

Бруцька Наталя Василівна

Коди

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДГМ
ГРУП"Дата 01.01.2019
за ЄДРПОУ 20267355

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік
Форма №2

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	224 800	201 267
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(152 160)	(117 859)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	72 640	83 408
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	17 251	14 619
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(19 425)	(22 402)
Витрати на збут	2150	(10 189)	(8 275)
Інші операційні витрати	2180	(16 806)	(14 205)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	43 471	53 145
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	3 452	1 548

Продовження дод. Б

Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(642)	(55)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(10 457)	(5 658)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	35 824	48 980
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-6 448	-8 816
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	29 376	40 164
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	29 376	40 164

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	147 192	113 696
Витрати на оплату праці	2505	15 770	18 825
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 962	2 542
Амортизація	2515	1 681	1 010
Інші операційні витрати	2520	43 699	35 978
Разом	2550	211 304	172 051

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	293 760,000000	401 640,000000
			0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	293 760,000000	401 640,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник
Головний бухгалтер

Алимов Геннадій Іванович
Бруцька Наталя Василівна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДГМ ГРУП"

Територія Дніпропетровська область, Дніпропетровськ
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство

Вид економічної діяльності Виробництво машин і устаткування для металургії

Середня кількість працівників: 87

Адреса, телефон: 49000 м.Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 5, (056) 370-34-90

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

	КОДИ
Дата	01.01.2020
за ЄДРПОУ	20267355
за КОАТУУ	1210100000
за КОПФГ	230
За КВЕД	28.91

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1

			Код за ДКУД 1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	360	360
первісна вартість	1001	401	401
накопичена амортизація	1002	(41)	(41)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	14 141	12 688
Основні засоби	1010	14 332	15 600
первісна вартість	1011	19 867	22 913
знос	1012	(5 535)	(7 313)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1 208	1 330
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0

Продовження дод. Б

Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	30 041	29 978
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	27 232	21 988
Виробничі запаси	1101	21 299	20 061
Незавершене виробництво	1102	5 818	1 812
Готова продукція	1103	115	115
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	500	500
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	67 491	81 051
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	21 052	29 380
з бюджетом	1135	6 585	12 799
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	258	123
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	28 436	11 007
Готівка	1166	2	6
Рахунки в банках	1167	28 434	11 001
Витрати майбутніх періодів	1170	529	410
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	990	553
Усього за розділом II	1195	153 073	157 811
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	183 114	187 789

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1	1
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	116 699	134 818
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)

Продовження дод. Б

Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	116 700	134 819
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	11 448	7 058
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	11 448	7 058
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	6 125
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	20 969	30 586
розрахунками з бюджетом	1620	334	2 872
у тому числі з податку на прибуток	1621	291	2 520
розрахунками зі страхування	1625	35	203
розрахунками з оплати праці	1630	176	1 376
одержаними авансами	1635	31 546	4 174
розрахунками з учасниками	1640	1 320	21
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	532	532
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	54	23
Усього за розділом III	1695	54 966	45 912
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	183 114	187 789

Примітки: Примітки до річної фінансової звітності ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ДГМ ГРУП" за 2019 рік розміщено на власному вебсайті Емітента за адресою:
<http://dhmgroup.com/ru/karta-saita/finansovye-otchety>

Керівник
Головний бухгалтер

Алимов Геннадій Іванович
Бруцька Наталя Василівна

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДГМ
ГРУП" Дата 01.01.2020
за ЄДРПОУ 20267355

Коди

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний
дохід) за 2019 рік
Форма №2
I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	Код за ДКУД	
		1801003	1801003
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	208 659	224 800
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(145 273)	(152 160)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	63 386	72 640
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	17 196	17 251
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(22 867)	(19 425)
Витрати на збут	2150	(3 846)	(10 189)
Інші операційні витрати	2180	(19 823)	(16 806)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	34 046	43 471
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	123	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	6 693	3 452
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(4 802)	(642)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Продовження дод. Б

Інші витрати	2270	(6 826)	(10 457)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	29 234	35 824
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5 262	-6 448
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	23 972	29 376
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	23 972	29 376

II. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	126 704	147 192
Витрати на оплату праці	2505	22 327	15 770
Відрахування на соціальні заходи	2510	4 008	2 962
Амортизація	2515	1 778	1 681
Інші операційні витрати	2520	27 333	43 699
Разом	2550	182 150	211 304

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	100	100
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	100	100
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	239 720,000000	293 760,000000
			0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Примітки: Примітки до річної фінансової звітності ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "ДГМ ГРУП" за 2019 рік розміщено на власному вебсайті Емітента за адресою:

<http://dhmgroup.com/ru/karta-saita/finansovye-otchet>

Керівник

Алимов Геннадій Іванович

Головний бухгалтер

Бруцька Наталя Василівна

ДОДАТОК В

Таблиця В1

Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів у запасах методом найменших квадратів

Период	Повна собівартість реал. продук. незал. x_i	Запаси залеж. y_i	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	$y^{\wedge}$	$(y^{\wedge} - y)^2$	$(y_i - y_{ср})^2$	$(y^{\wedge} - y_{ср})^2$
2011	19608	8697,85	1096801924	288055396,3	75652594,62	9703,035781	1010398,45	2053186,49	182934,7
2012	10288	10401,5	2932222500	563241225	108191202,3	11158,52473	573086,446	73308,5709	1056332,3
2013	38762	12159	3955403664	764703828	147841281	11763,50212	156418,573	4113820,6	2665897,6
2014	34713	12502	3752175025	765806947,3	156298753,8	11650,21592	725450,947	5622615,79	2308793,6
2015	37885	10474,7	2852200836	559411828,2	109719340,1	11107,0373	399850,455	118305,424	953147,73
2016	91729	11371,7	2664510837	586992064,2	129314423,7	10983,36364	150766,297	1539846,6	726959,49
2017	117859	9187,35	207371520,2	132301514,9	84407400,02	8407,711513	607836,17	889993,078	2968842,5
2018	152160	8190,1	120209296	89796256,4	67077738,01	8169,900452	408,021722	3766100,86	3844909,2
2019	145273	8192,6	141174794,9	97342015,42	67118694,76	8233,408545	1665,33738	3756403,89	3599883,5
Σ	648277	91176,7	17722070397	3847651076	945621428,3	91176,7	3625880,7	21933581,3	18307701
	72030,77	10130,7	1969118933	427516786,2	105069047,6	10130,74444	402875,633	2437064,59	2034189

Sx	52173,89
Sy	12036,63
r	0,78185
b	0,1803765
a	7411,153
Sr	0,153675
Soct	719,7103
Sa	569,5338
Sb	0,01164
tr	5,9451
ta	15,55814
tb	5,9451
F	40,39339
Fтабл	5,32

Таблиця В2

Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів у дебіторській заборгованості методом найменших квадратів

Период	Виручка від реал. продук. незал. x_i	Дебіторська заборгованість залеж. y_i	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	$y^{\wedge}$	$(y^{\wedge} - y)^2$	$(y_i - \text{уср})^2$	$(y^{\wedge} - \text{уср})^2$
2010	33978	7413,05	1154504484	2,52E+08	54953310,3	7348,4933	4167,56	782389,4	900761,29
2011	55897	6984,5	3124474609	4,46E+08	63752240,3	8960,0269	951652,67	98017,69	438838,79
2012	63584	6412	4042925056	5,98E+08	88585744	9525,1922	12812,46	1241937	1507037,10
2013	65872,2	9918,0	4339146733	6,53E+08	98366724	9693,4257	50433,60	2625768	1948391,47
2014	65604,5	12931,2	4303950420	7,17E+08	119491133	9673,7438	1581196,04	6935966	1893832,97
2015	80381,1	10266,95	6461121237	8,25E+08	105410262	10760,152	243248,468	3878427	6064273,07
2016	19360,6	6435,9	374832832,4	1,25E+08	41420808,8	6273,7896	26279,7737	3465844	4095718,48
2017	17840,6	5411,55	318287008,4	96545299	29284873,4	6162,0359	563229,01	8329156	4560539,32
2018	19463,3	6905,05	378820046,9	1,34E+08	47679715,5	6281,3404	389013,71	1939134	4065213,33
Σ	421981,3	74678,2	24498062427	3,85E+09	648944812	74678,2	3822033,33	29296639	25474605,88
	46886,8111	8297,57778	2722006936	4,28E+08	72104979,1	8297,5778	424670,37	3255182	2830511,76

Sx 22883,05

Sy 1804,212

r 0,932491**b 0,073522**

a 4850,355

Sr 0,136518

Sост 246,3071

Sa 82,10237

Sb 0,003588

tr 6,830548

ta 7,572891

tb 20,49164

F 53,32158

Fтабл 5,32

Таблиця В3

Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів в грошових коштах методом найменших квадратів

Период	Виручка від реал. продук. незал. x_i	Грошові кошти залеж. y_i	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	$y^{\wedge}$	$(y^{\wedge}-y)^2$	$(y_i - \text{уср})^2$	$(y^{\wedge} - \text{уср})^2$
2010	33978	258,35	1,155E+09	8778216,3	66744,72	642,713	147735,65	298619,7	26275,48
2011	55897	821,5	3,124E+09	45919385,5	674862,25	917,952	9303,16	278,51	12801,06
2012	63584	1230	4,043E+09	78208320	1512900	1014,479	46449,18	180785,6	43960,73
2013	65872,2	1513,95	4,339E+09	99727217,19	2292044,60	1043,212	221593,87	502878	56835,18
2014	65604,5	816,1	4,304E+09	53539832,45	666019,21	1039,850	50064,45	127,43	55243,69
2015	80381,1	1034,75	6,461E+09	83174343,23	1070707,56	1225,402	36348,19	52871,89	176896,72
2016	19360,6	326,7	374832832	6325108,02	106732,89	459,161	17546,15	228590,2	119473,37
2017	17840,6	648,15	318287008	11563384,89	420098,42	440,075	43295,15	24542,7	133032,34
2018	19463,3	593,8	378820047	11557307,54	352598,44	460,451	17781,81	44525,69	118583,53
 Σ	421981,3	7243,3	2,45E+10	398793115,1	7162708,1	7243,3	590117,656	1333220	743102,12
	46886,81	804,81	2,722E+09	44310346,12	795856,4556	804,81111	65568,6285	148135,5	82566,903

Sx 22883,05

Sy 384,8838

r 0,746575**b 0,012557**

a 216,049

Sr 0,25146

Sост 96,78299

Sa 32,261

Sb 0,00141

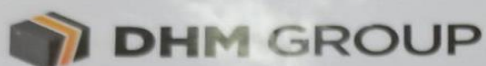
tr 2,968957

ta 1,020532

tb 8,906872

F 10,07395

Fтабл 5,32

Приватне Акціонерне Товариство «ДГМ ГРУП»
вул. Князя Володимира Великого 5 | Дніпро | 49000 | Україна
Тел./факс: +38 (0562) 36 - 11 - 76, +38 (0562) 38 - 69 - 63
Ел. пошта: info@dhmgroup.com
Веб-сайт: www.dhmgroup.com

№ _____ від « _____ » _____ 2021 р.

**В.О. ректорові Національного
ТУ «Дніпровська політехніка»
академіку НАН України
професору Півняку Г.Г.**

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Планування оборотних активів ПрАТ «ДГМ ГРУП» та оцінка їх використання» Галіби Софії Вікторівни

Обрана тема актуальна через те, що у сучасних умовах підприємства мають низьку забезпеченість оборотними активами, яка супроводжується низьким рівнем їх використання. Для забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств актуальним завданням є планування потреби оборотних активів.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у дослідженні існуючих методів планування оборотних активів та визначенні їх переваг та недоліків.

За результатами розрахунків на основі даних ПрАТ «ДГМ ГРУП» планової потреби оборотних активів двома методами, а саме методом регресійного аналізу та аналітичним методом, було визначено, що більш точним методом планування потреби оборотних активів для підприємства є метод регресійного аналізу.

Пропозиції дипломної роботи щодо планування потреби оборотних активів ПрАТ «ДГМ ГРУП» розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

**Заступник
генерального директора**

Д.В. Полішкевич

Приватне Акціонерне Товариство «ДГМ ГРУП»
вул. Князя Володимира Великого 5 | Дніпро | 49000 | Україна
Тел./факс: +38 (0562) 36 - 11 - 76, +38 (0562) 38 - 69 - 63
Ел. пошта: info@dhmgroup.com
Веб-сайт: www.dhmgroup.com

№ _____ від « _____ » _____ 2021 р.

**В.О. ректорові Національного
ТУ «Дніпровська політехніка»
академіку НАН України
професору Півняку Г.Г.**

**ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи**

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-17-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Галібі Софії Вікторівні кваліфікаційну роботу на тему: «Планування оборотних активів ПрАТ «ДГМ ГРУП» та оцінка їх використання» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація ПрАТ «ДГМ ГРУП», передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

**Заступник
генерального директора**

Д.В. Полішкевич

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-17-1 Галіби Софії Вікторівни на тему «Планування оборотних активів ПрАТ «ДГМ ГРУП» та оцінка їх використання» представленої для присвоєння ступня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета дипломної роботи - дослідження методів планування оборотних активів та визначення найкращого методу планування оборотних активів.

2. Обрана тема актуальна через те, що підвищення ефективності управління оборотними активами, засобами планування та прогнозування дозволяє підприємству виявити наявні резерви прискорення оборотності та збільшити їх використання в господарському обороті.

3. Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – планування потреби оборотних активів підприємства.

4. Задачі дипломної роботи відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

5. Автором визначено найкращий метод планування оборотних активів для досліджуемого підприємства.

6. Робота з керівником кваліфікаційної роботи вважається доброю. Практичне значення результатів дипломної роботи полягає у рекомендаціях щодо найкращого з розглянутих варіантів планування оборотних активів, які можуть бути застосовані у подальшій діяльності ПрАТ «ДГМ ГРУП».

7. Самостійність виконання завдань дипломної роботи хороша.

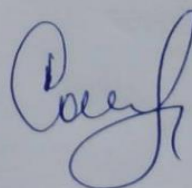
8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. Робота Галіби С.В. виконана на замовлення підприємства та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Галіби Софії Вікторівни рекомендується до захисту з оцінкою 90 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
к.е.н., проф. кафедри ЕА і Ф

Л.Г. Соляник